

Այս վերնագրով հոդվածը, որ հրամարակել է գերմանական «Մերկուր» լրատում՝ հենվելով ամերիկյան Բլումբերգի տեխնակավորյանը, բացահայտում է, որ անցած 8 ամիսների ընթացքում ԵՄ-ից Հայաստան եւ Ղազախստան ավելի շատ կենցաղային տեխնիկա է ներկրվել, իսկ նախորդ երկու տարվա ընթացքում: Պատճառը՝ Հայվանական է՝ Սոսկվան գտել է Արեմուսի դաշտամիջոցները շրջանցելու ուղին: Հայսնի չէ՝ Իրանի նախագահ Ռահման իր փորձը փոխանցել է Պուտինին, թե՞ ոչ, բայց Սոսկվան գտել է երրորդ գործը՝ «Մերկուրը»: ՈԴ-ում աճել է կենցաղային տեխնիկայի դահանջակը, որ լրացվում է Հայաստանից եւ Ղազախստանից: ՈԴ-ին գենիֆի արտադրության համար միկրոչիմետր, կիսահաղորդիչներ են անհրաժեշտ, որ երկիրը լրացնում է այս կերպ՝ ԵՄ-ում արտադրված կենցաղային էլեկտրասարֆերի օգնությամբ:

ԱՆԱՀԻՏ ՀՈՎԱԵՓՅԱՆ

Orth Zts

Թիրախը՝ Հայոց եկեղեցին

Այն դահից սկսալ, երբ Գրիգոր Լուսավորիչը Տրդա ՄԵԾ արքայի եւ նախարարների օգնությամբ մայրաքաղաք Վաղարշապատում բանդեց հեթանոսական Սանդարձմելի մեհյանը եւ նոյն տեղում սկսեց կառուցել, 302 թ.ին, Ս. Եջմիածնի մայր տաճարը, սկիզբ առաջ հայոց ուժական-խաղաքական ու հոգեւոր-եկեղեցական իշխանությունների սեր համագործակցությունը, որի խորհրդանիւթ դարձավ Տաճարի ու Կեհարանի միջեւ առայսօր կանգուն Տրդատ Դուռը:

Այդ համագործակցությունը, ավելի շուրջ՝ յուրօրինակ փոխլրացումը, որու ընդհատումներով հանդերձ, ահա շարունակվում է, ողբեք է շարունակվի, 17 դար արդեն: Դամագործակցություն, որի խզումը,- գրեթե միշտ դարտղված կամ թելադրված արտահն ուժերի կողմից,- կործանաբեր է եղել հայկական երնսոսի, հայկական ինքնության համար: Եվ, ընդհակառակը, եթե համագործակցությունը եղել է սերս ու համակարգված, արձանագրվել են իրաւայի մեծագործություններ՝ սկսելով Գրեթի օյուտից, որը չէր կարող տեղի ունենալ, եթե չիներ Կոհամաշտու արքայի եւ Սահակ Պարթեևի ու Մեսրոպ Սահսոնի համագործակցությունը:

Այստեղ կարիք չկա նորից ու նորից խոսելու Պետություն-Եկեղեցի փոխլրացման մասին: Սակայն անհրաժեշտ է վերահաստատել այն դասմական ճշմարտությունը, թե Դայ Եկեղեցու Մայր աթոռը գրեթե միշտ հետեւել է հայոց դետական իշխանությանը՝ մայրաբարձրից մայրաբարձր նրա բոլոր «քափառումներում»: Իսկ ամենահասկանականը՝ Մայր աթոռը, որը դետական իշխանության հետ տեղափոխվել էր Հոռոմկա եւ աղա Սիս, Կիլիկիո հայոց քաղաքության անկումից հետո վերաբարձավ Մայր հայրենիք՝ Ս. Էջմիածին, 1441 թ.հ.ն, երբ Դայաստանում ռազմական, սնտեսական ու հոգեւոր իմաստով ոչ մի հետակետ չէր մնացել: Առանց այդ վերաբարձի՝ անկարելի է դասկերացնել հայ ժողովրդի օղատեսումը օննել Արեւելյան Դայաստանում:

Այս՝ համեմատաբար երկար նախարանի նոյամբը ընդգծումն է այն իրականության, որ հատկապես մեր նման ժողովրդի համար, փորձաթիվ եւ մի մեծ մասով սփյուռքացյալ, գոյաբանական անհրաժեշտություն է խաղաֆական ու հոգեւոր իշխանությունների համակարգայի գործակցությունը։ Մի ճշմարտություն՝ որը այդդեմ էլ հասու չղարձավ այսօվա մեր իշխանություններին։ 2018 թ.ի հեղաշրջումից անմիջապես հետո նոր իշխանության առաջին գործերից մեկը եղավ հայածանն սկսել, վարկաբեկման արեավ ձեռնարկել Հայեկենեցու, Սայր արողոյ ու նրա զահակալի դեմ։ Անմիտ, անուղեղ մի շարժում, որը ազգային որեւէ իշխանություն, խաղաֆակետ, լջախոհ ու ողջամիտ խմբավորում իրեն բռույ չէր տա ծավալել։ Այլ, ընդհակառակն, ինչդեմ բազմիցս ընդգծվել է այս թերթի էջերում, կձգտե օգսվել-օգտագործել նրա հնարավորությունն ու ազդեցությունը, ինչդեմ անում են կայացած բոլոր դետուրյունները ողջ աշխարհում։ Փոխարենը մենք ականատես դարձան հակաեկեղեցական, աղանդավորական, ներորդւեկիլյան լիիր արարքների նույնին Սայր արողի շարաժում, Վեհարանի դեմ-հանդիդան։

Օչ ունի շի կարող ասել, թե Յան Եկեղեցին, Ծափակ ունեմ Եկեղեցականներին, զերծ է թեռություններից, աղահովագրակած է բնադրատություններից, համարես ինչ Վերաբերում է ժողովրդակարական սկզբունքայնությունից հեռացման միջամցւերին ։ Խանձնան պրոցեսների և ապահովանությանը:

Ասա Օրուևանցին, Օրանձայս Իրենէւսերի վայացաս Սովորասոյլթքասը:

Սակայն այս, ինչը տեղի է ունենալ այս Վերջին օրերին, հրահրունվ ղետական իշխանավայրների, Փեյսայն ֆարիկաների, գրանսակերների, աղանդավորների եւ արտափին աւրբեր ուժերի, աներեւակայելի է: Մայր արքոյի Հոգեւոր գերազույն խորհրդի հայտարարությունը, Տապուի թեմի հոգեւոր առաջնորդի Ելույթը Վերջին հանրահավաքում, Ռուսաստանի նախագահի կողմից Ամենայն հայոց հայրապետի ղարգեւարումը, նոյնիսկ՝ Կեհափառի զորակցական այցը Ձերնուկ, սուրսայր սվիններով ու Փեյսության հարա-հրոցով դիմավորվեցին իշխանական մերձին առնելու առաջականացնելու համար:

Ո՞րն է նարն զիսավոր առարկությունը. Եկեղեցին ՀՅ Սահմանադրությամբ բաժանված է Պետությունից, Եկեղեցին հոգեւոր կառուց է, հետեւաբար գործ չունի բաղաբանության հետ, Եկեղեցին ու նրա սպասավորները իրավունք չունեն բաղաբանական հակամարտության կողմ դառնալու եւ մասնակցելու ընդդիմության նախաձեռնություններին, իմա՝ հանրահավաքներին:

Այս եւ նման մսեր արտահայտողները անտեսում են նոյն Սահմանադրության մեկ այլ դրույթը՝ Դայ առաբելական եկեղեցին **Ազգային** կառույց է. հետեւաբար ազգային կարեւոր հարցերում, առավել եւս՝ ազգի ու դետության գոյության հարցերում, դարտավոր է դաշտանել ազգը եւ դետությունը: Ոչ Սահմանադրությունը եւ ոչ էլ այլ օրենք չի սահմանափակում եկեղեցականների վվեարկելու իրավունքը, ինչը ինքնին բաղադրական գործառույթ է ենթադրում համապատասխան դրսւուրումներով: Դայ եկեղեցին հայ մարդու հոգեկերպվածին, ազգային ոգու ամրության սնուցիչն ու դահապանն է, որի դաշտավայրում էն կայ առաջարկություն:

Տականությունն իսկ է դաշտանել իր հոմին օսար Անթրափանցությների դեմ։
Առարկողներին հիշեցում՝ Զայ Եկեղեցին Զայասանի Զանրադեռության
հիմնարերին է եւ պատճեն պահեաւը։

«Պատերազմից երկու սրի անց
դաւումանական բյուջեն էալես
մեծացնելն ուշագած,
բայց ողջունելի բայլ է»

ՍԵՎԱԿ ՎԱՐԴՈՒՄՅԱՆ

ուների թուակը 3100 դրամով բարձրաց-
նելու էֆեկտ, ու դրա հաշվին են հենց
սոցիալական ծախսերը նախորդ տարվա
համեմա 11 տոկոսով ավելի լինելու: Եվ
այս ամենի ֆոնին երբ տեսնում ենք, որ
ուսիկանության ծախսերը մոտ 20 տոկ-
սով ավելացվում են, բնականաբար
հարց է առաջնում՝ այս դահին արդյուն
սա՞ էր առաջանահերթը»,- նույն է սնտե-
սագություն:

Նրա փոխանցմանը՝ 2023-ի բյուջեում
նաեւ կաղիտալ ծախսերի էաղես աճ է,
նախատեսվում, բայցեւ նկատում է՝
միայն այս տարվա առաջին 9 ամիսների
ընթացքում 2022-ի կաղիտալ ծախսերի
կատարողականը մոտավորապես 55 տո-
կոս է եղել: Այսինքն՝ դեռությունն իր առ-
ջեւ դրա նորատակի սոսկ կեսն է կարո-
ղացել իրականացնել, ընդ որում, ըստ մեր
գրուցակի, նույն միտունն է ե-
ղել նաեւ նախորդ մի բանի սա-
րիւթերի:

Լիբանանեան անհրաժեշտութեան Մէջ Ասո օրիկակ

ՍԵՎԱԿ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

«Qarpoúf» orapērph q̄l̄sawinr h̄m̄raq̄hr

Լիբանանի հիմսային Ար-
քանակին մէջ «Ազրտյ-
անի նահատակներու» յու-
շարժան

Իմացանք, որ վերջեւ Լիբա-
նանի հիւսիսը գտնուող Աստվածաշրջա-
կի լիաբանակին ճեց բացումը
կատարուեր է այսպէս կոչուած
Ազրմէյճանի նահատակներուն
յուշարձանի մո...»

Բացման արարողութիւնը տեղի ունեցած է ազրբյանական ղաւօնակամ ներկայութեամբ, իսկ «հանդիսութեան» խօսք առած է նաև Լիբանանի խորհրդարամի արևոտյան Արքային Առաջնային գործադիր մասնակիութեամբ:

Երկիրներու միջեւ քարեկանութիւնը վաստակույթը չէ, սակայն Արցախի 44-օրեադապահագիւղին Երկրորդ աշտելիցին Լիբանանի ղեկավարութիւնը մը մէջ ննան գործողութիւն մը աւելի բան վիրատութական է հաստողվութիւն եւ լիբանանահայ հանայն

Ին համար: Ամօթայի է նաև Լիբանանի դեսութեան համար, որուն բաղաբացիներէն **Վիզեն Խլճեթեանը** երկու տարի առաջ ճիշդ այս օրերուն գերեվարութեացաւ Ազրոյեցանի բանակին կողմէ եւ մինչեւ օս անտառելի դայնաններու մէջ եւ անարդար մեղադրաննով կը մնայ Ազրոյեցանի բանտերուն մէջ, մինչ անոր նոյնպէս Լիբանանի բաղաբացի ընտանիքը տառապանի կապրի: Խօսքը նոյն այն լիբանանցի բաղաբացին ճամփին է, որուն ազատազրնան համար Լիբանանի արտիկին գործոց նախարարութեան ջանենքը տակաւին աղարդիւն կը մնան:

Ղայելիները փոխանցում են Գեւորգի
Տեսանելի կերպարը՝ միշտ իրենով
լցնում էր հազեցնում տարածքը

Ես ինչպես հավատամ, որ խոր աշուն
է, երբ մեր բակի՝ ո՞ւ սնկած բայթնին,
ուսի հագած ընկուզենու կողին իր
կանաչ հանդերձը չի հանձնել։ Ընդդի-
մանում է, ոիմառորում է, օարհնան եւ

Ես ինչո՞ւ հավատամ, որ Շուշին
մերը չէ, եթի դու մարմինդ՝ Շուշիում ե-
րեք անգամ խոցված մարմինդ նոյեմբե-
րի 7-ին եռաբլուրին ղահ տալուց ա-
ռաջ, նախ հոգին եր Մատանիսից պ-

այս այս որովով լոյ օստարիլոց բարել, հանձնել այդ Քաղաքին, որ Երևանի հետ կամուրջ դառնա, կաղը չընդհատվի...Բայց Երևանը արադարի կանչին էլ չի սղասել, արդեն երկու անգամ ուրացել է՝ եթզ նման Արցախում զինվորական ծառայության մեկնածներին դուրս է հանել դրախտից, դժոխությունը ՀՀ-ի հանար բաց անելով, իսկ սեպտեմբերի 27-ին Վաշինգտոնյան մի թղթով արձանագրել՝ «Մենք հնարավորություն չունենք Արցախի ինքնորոշման իրավունքը մեր ռեսուրսներով դադելու»... Երկուղածությանք, ամորահար սղասում ենք իրացնի, որ կանչի Երրորդ ուրացումը:

Ես ինչողես հավատամ, որ Բերձորը
մերը չէ, եթք ո՞ւ ալմա նաթերի՝ Երևանի
մետական հայուսարանի բակում

Ես ինչպես հավատամ, որ դու զիվելե՞ս,
Եր վաղը՝ նոյեմբերի 12-ին դու 26-
տարեկան ես դաշնում: 2020-ի նոյեմ-
բերի 1-ին, Եր եկցորդ անգամ սա-
սիով Արցախ մեկնեցիր, հետո մի ժամ
շամպայն էիր վերցրել, որ 12-ին
ծնունդը նօտիք: Նոյեմբերի 6-ին, Շու-
շիում ճարտական առաջարտամբը կա-
տարած, արնավաճ, բայց դեռ գիտակից,
ժղիտով ասել ես՝ Տղեր, շամպայնը
մնաց, չեմ հասցնի խմել...

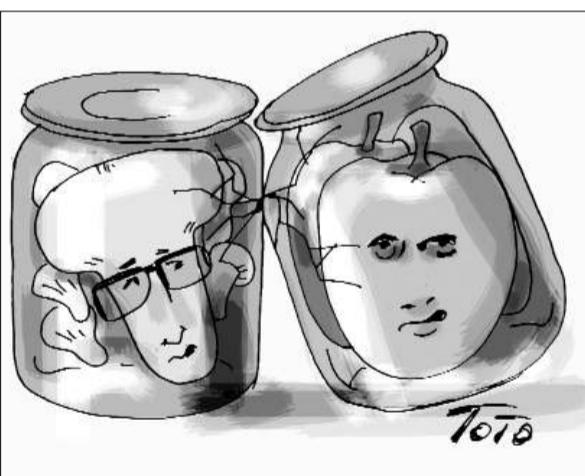
Սեմ սիրում են fn կենսաբանական ծնունդը՝ նոյեմբերի 12-ը, բանզի Գետրդ Արշակյան աստղը ընծան՝ այդ օրն են սասել, իսկ դրի fn սասացի գինն էիր կարեռում՝ նախընթրում էիր fn գիտակցական ծնունդը՝ սեպտեմբերի 21-ի տոնը ընկերներիդ, գաղափարակից-ներիդ հետ նշել:

Հայաստանի Հանրապետության Ազգային Ժողովի ամբիոնից հրաժարվում են...Արցախից, հայերեն ասած՝ մենք մեզնից ենի հրաժարվում: Եթե Արցախից հրաժարվում ենի, ուսահարում ենի ՀՀ Սահմանադրությունը, Անկախության հռչակագիր՝ ու սրբությունները: Նշանակում է Եղարլուրում անմահացած հերոսներից ենի հրաժարվում, նրանց գիտակցական ընտրությունն ենի արհամարհում, նսեմացնում, ոչինչ դարձնում...

Բայց Եռաբլուրը, Հայաստանը մարմինն է, հոգին Արցախում է եւ չի հաճախում:

Հոկտեմբերի 30-ին Ստեփանակերտում մեծ համրահավաք էր: Զո՞ր ողին նշանակած պատմաբանները լուսաբառ են:

**Պապիկյան ընդդեմ Արտեն Թորոսյանի՝
ՔՊ-ում հաշվետիպուար են պահանջում**

Իշխող «Զաղագիական դայմանագիր» կուլ-սակցության վարչության նիստից հետո, երբ դարձավ, որ Վարչության կազմն անձնություններով է ընտրվել, կրթության համար չեն համուտքվում: «Ժողովուրդ» օրաթերթն էր գրել, որ ՔՊ-ի վարչության կազմի ձեւապերումն իշխանականների ներուում դժգոհություններ է առաջացրել: Ազգային ժողովի համանուն խմբակցության դատամավորների կողմից վերահաշվարկ դահանջելուց հետո, դատկերն իսկապես փոխվել էր, ու նախկին ՀՀԿ-ական Յայլ Կոնջորյանին եւ փոխվաչալեած Յամբարձում Սարեւոսյանին փոխարինելու են եկել Աժ «Զաղագիական դայմանագիր» խմբակցության դատամավոր Արսեն Թոռոսյանն ու արտակարգ իրավիճակների նախարար Արմեն Փամբուխյանը:

«Ազգ»ը տեղեկացավ, որ Վարչապես **Նիկոլ Փաշինյան**՝ օրեր խորհրդարանում քՊ-ական-ների հետ ունեցած հանդիպումը հիմնականում հենց այդ՝ ներկուակացական խայտառակ ընտրություններին է վերաբերել:

Ես հավասում եմ fn վերադարձին

Սա Գետրդ Արշակյանի վերջին լուսամկարն է՝ 2020-ի նոյեմբերի 6-ին Շուշիում
մարտական գործողության ընդուածքում:

խավարն է ցրում, ին գիտելիքը բանակը ցեղու բանալին է, ին սերը կանաչ է դա հում, հողին կղած է դահում ծառ ու մարդ այդ հավաքենական հայոց հայրենիքում: Դու սիրում էիր Արցախի բար բառը, հենց նրանց ժետով ասուս էի՞ր մու՛մ, որ բարգմանաբար նշանակում է մենք հայությունը ողջ...

Դաբար ի զեր ուսուց սղած քաջան
ճակատամարտերի մասին դու ինձնից
լավ գիտեիր, մեր առավելությունների ու
սխալների մասին նույնականացները
միւս ունկն իմ զննութել է, ես՝ արցա
խյանը գիտեմ:

Վաղը Ին լուս ծնունդն է՝ արդեն Երանք անօամ որև մեզ հեռացրել ես ինձ

Հիմնական ուժության...

☞ 1 Լիբանանի ղետութիւնը ժեղեա՞կ է այս յուրաքանչյանի կայացումն, թէ սուկ ժեղական նախաձեռնութիւն է: Զայն կառուցել նախաձեռնողները, արտօնողներն ու օրինողները ականատեսը եղած չեն ազերիական դաշերազմական ոդիրներուն: Լիբանանի նահատակներուն նույրուած յուրաքան նը գոյութիւն ունի՞ արեթօֆ Ազրուելանի մէջ:

Պարզ է, թէ Ազրտեյան կօգտագործէ Լիբանանի ընտեսական ճգնաժամը Լիբանանի բնակչութեան որոշ շրջանակներու «մարդասիրական» օգնութիւն ցուցաբերելու համար, որում որոշ փոխադարձութիւն՝ տուեալ շրջանակներու ֆճումին եւ անհերերութեան վառ օրինակ նըն է Եղածը, նաեւ, գուցէ, հոն խօս առնող լիբանանի երեսփոխանին ընտրական հաշուակները, սակայն ո՞ւ է լիբանանեան ութութիւնը...:

Տուեալ յուշարձանը մի խնի ժամուան ընթացքին մտայ-
դացուցած, կառուցուած ու բացումը կատարուած անակն-
կալ մը չէր անուոււս: Ի տես անոր նախաղաւարասութեան
ու բացման արարողութեան, ո՞ւ էին կամ են լիբանանա-
հայ համայնքի կրօնական, թէ աշխարհական առաջնորդ-
ներն ու դեկավար մարմինները: Ո՞ւ են լիբանանահայ հա-
մայնքին նախսին թէ ներկայ խաղավական ներկայացուցիչ-
ները Լիբանանի կառավարութեան, թէ խորհրդարանին
մէջ, մանաւանդ ո՞ւ է անոնցմէ դաշնակցական ներկայա-
ցուցիչներէն մին, որ առիջը չի փախցներ «Փի Առ»-ութելու՝
լիբանանահայ Վիտոնի գերեւարութեան թեմայով....

Արցախը իր բախտին ծագած Հայաստանի արտաքին գործոց նախարարութիւնը ըստիվ մը ունի՞ արդեօք այս հարցին մասին։ Հայաստանի մէջ Լիբանանի դեսպանին ուղղելի արարութիւն հարցադրութիւնը ունի՞ արդեօք։

արդարացի հարցադրությունը ունի արդյունք:

Վերջապես, Երկիրներու միջեւ բարեկամական յարաբերութիւնները ողջումնելի են անուոււց, բայց անոնք հիմնուած դեմք է ըլլան իւրաքանչիւր Երկրի կողմէն միւսին գերիշխանութեան նկատմամբ յարգանին վրայ, որդեսզի այդ յարաբերութիւնները չվերածուին կախեալութեան, դաշտանութիւնը ու ժնուրչին անհետու երեսութեան:

«Եւսանությունը ավանդա-
բար թերակատարում է հատկա-
պես կարիքալ ծախսերը, բայց
դրանով հանդերձ տարեցարի ավելի
շատ գումար է նախատեսում կարիքալ
ծախսերի համար, ինչը, կարծում եմ,
այդին էլ ճիշ չէ, ավելին՝ եթե դիտար-
կենք սննդական բաղադրանության
տրամաբանության ցջանակներում, է-
ֆեկտիվ էլ չէ։ Գորբալ առումով, այս,
կարիքալ ծախսերի ավելացումը կա-
րեւոր է զուտ ենթակառուցվածքների ա-
վելացման, հետագա սննդական զար-
գացման դրսենցիալ ձեւավորելու ի-
մաստով, բայց դրանք կանխատեսեն ու
չկատարեն, շատ ավելի վաս հետևան-
ների է հանգեցնելու»,- նանրամասնում
է խաչատրյանը:

ՄԵԿ այլ ՏԱՏԵԽԱԳԵՏԻ Կարեն Սարգսյանի դիմականը՝ 2023-ի դեռական բյուջեն մի շարք տարրեր ոլորտների, օրինակ՝ սոցիալական ու տաճանության հաճար աճ է կանխատեսում: Սոցիալական ոլորտին, որ ամենամեծ ծախսային ոլորտն է, ըստ դեբյուջեի եկող տարվա նախագծի՝ ընդհանուր բյուջեի 25 տոկոսն է ուղղվելու, դաշտավայրական ոլորտին՝ ամբողջ ծախսերի 20 տոկոսն է այս:

«Պետական բյուջեի բացատրում
նույնագույն է, որ հաջողդ տարի կառավարությունը 7 տոկոսանոց ընտեսական աճ է կանխատեսում, լավագույն սցենարի դեմքում՝ 9 տոկոս: Նման լավատեսական սցենարի համար հարկային գումարների հավաքագրման աճ է հիմք հանդիսացել: Լավ դիանավորումն ի-հարկե գործի կենս է, բայց մյուս կեսը դրա իրականացումն է,- Շօւմ է Սարգսյանն ու անդրադառնալով Հայաստանում անդադար նկատվող գնաճի թեմային՝ շարունակում,- Գնաճը տեսանելի է հատկապես դարենային արդարությունուն: Նախորդ ամսվա համեմատ մեկ ամսում գնաճը 0.6 տոկոս է կազմել: Նախորդ տարվա համեմատ այս տարվա նույն ժամանակահատվածում դարենամբերի շուրջ 12.7 տոկոս օճառ ունեն:

«Պատերազմից երկու սրբ անց դաւագանական
բյուջեն էամբես մեծացնելն ուշագած...»

సొల్జాన మర్కెర్ఫెల్టేర్హి) మాసప తెక్కించే అడ కి గ్రాన్డుగ్వెల్ అన్గాథ సార్పు స్యుల్బాన్తెర్పు 12 సోల్కు తె అవ్భేఖి: టార్టెనామర్టెర్ఫీ టెల్కాప్యూమ గ్రాన్డుగ్వెల్ గమాడ్ జుకాప్యెత్తు రూప్పాక్యూమ రూర్దార్ కి, రూజ్ తెల్గుంట్ర కూన్, నీర్సెట్ అజ్ చౌ అవ్భేఖి మెండ్ ఘెల్టేర్ కి హున్నిమ: భెట్ హుస్పీ అమ్మెన్, న్ర వ్యెఠిహ్ ద్వానానాక్యుచ్చోవాన్నిమ ధ్రువ్మ గమాల్పు అర్థెన్ఱుప్పుమ కి, అభ్ గమాడ్ చౌ అవ్భేఖి ధూమ్మాష టెన్మెట్రుప్ టెస్ట్ కి ర్మిథానాఅ: ఓప్పెక్షిప్ ట్యూస్మామ్మెన్టేర్హిగ్ మెండ్ కి అజ్ కి, న్ర హుమాచుమార్హాయ్హిన్ టెల్కామ్మెట్రుమ ర్మిల్ అమ్రుమ్మెన్ రూమాక్సెల్, ధ్రులార్యాయ్హి అమ్మాచ్చెన్మెన్ కి రూర్దార్వాట్ కెమ్»:

Գործընկերոց ասածի հետ սննդսագրէ խաչարյանը թեեւ համաձայն է, Հայաստանի սննդսությունը, այն, համեմատաբար փոքր է, բնականաբար՝ ուզիչուզի, կրելու է արագին գործոնները, բայց եւ ժետում է, որ արտադին աշխարհում դրվագը արժեուրվում է, մեզ մոտ՝ արժեզրկվում: Թվերով է ներկայացնում. մոտավոր հաշվարկներ կան, որ Եթե մեր Երևում դրվագը միջինում 5-7 տոկոսվ արժեուրվեր, այլ ոչ թե մոտ 20 տոկոսվ արժեզրկվեր, աղա Հայաստանում գնաճը 10-ի փոխարեն 18.5-19 տոկոսի կիաներ: Եվ այդ ֆոնին, նկատում է, դնելու, որ մեզ մոտ գմանն այդան էլ բարձր չէ, դարզապես ճիշճիշ: «Գնաճային գործոնները բազմազան են, դրանք դայմանավորված են ոչ սննդսական՝ անվտանգային գործոններով, բաղաբական անկայությամբ, որոնք որոշակի ռիսկեր են բերում, բիզնեսն էլ այդ ռիսկերի դայմաններում ավելի բարձր հավելագին է դահանջում: Բնականաբար նաև սննդսական գործոններ կան՝ դայմանավորված, օրինակ, Ռուսաստանից Հայաստան եկած մեծաքիչ մարդկանցով, որ իրենց հետ վճարունակ դահանջարկ են ձեւավորել: Իսկ երբ աղրանների բանակը չի փոխվում, բայց դրանց նկատմամբ դահանջարկ մեծանում է, գնաճային որոշակի երեւույթներ են առաջ գալիս սննդսության մեջ: Սա էլ, բնականաբար, իր հերթին, որոշակի սոցիալական լաւագույնության առաջարկում ամենաբարեկարգ է:

դաշտառով, որ մարդկանց եկանութեա-
րը մեծ հաւաքով չեն ավելանում, եթէ
չասեն՝ դակասում են, բայց աղրան-
ների գները սրընթաց աճում են: Ընդո-
րուում՝ առաջին անհրաժեշտության
աղրանների կամ դաշենամթերթների
ոլորտում զնամի շատ ավելի բարձ-
րենդ ունենա՞»,- մեկնաբանում է Կառ-
լենի հայությանը:

Այս օրերին ՀՀ բաղադրիչներին հուզող հարցերից մեկը՝ կարտոֆիլի գնի աճի երկարավական դրուեսիան է, որ ըստ սննդագիտ Կարեն Սարգսյանի մի բանի գործոններով է դայմանավորված: Առաջինն, ըստ նրա, այն է, որ Հայաստանից կարտոֆիլը նաև արտահանվում է: «Այս տարի, իհարկե, ավելի փիշ չափով է արտահանվել, ծավալը չեն կարող ստել, բայց գիտեմ, որ, օրինակ, Վրաստան է կարտոֆիլ արտահանմել: Եվ եթե դրույժ կարտոֆիլի հանար չափ ավելի բարձր գին են առաջարկում, աղա դարձ է՝ այն մերսում ավելի էժան է լինելու: Սա ուվայի օրենքն է: Բացի այդ սննդագիտության մեջ այսպիսի գործոն կա՝ եթե ինչ-որ աղբանի թանկանում է, աղա բաղադրիչը փորձում են այն աղբանի փոխարինել մեկ ուրիշով: Այսինքն՝ եթե բաղադրիչն ավելի թանկ մննդանքեր, ենթադրենք, սմունդ, ձեռք բերելու հնարավորություն չունի, դա նախընթրում է կարտոֆիլով փոխարինել, ինչն էլ կարտոֆիլի դահանջարկի, հետաքար նաև գնի աճի է հանգեցնում», - ասում է սննդագիտ Ալեքսանր:

զյուղական տնտեսություններն են միջանց հետ մրցակցում, ու այստեղ գաղտնի համաձայնություններ, մենաշնորհներ չկան, որ միտումնավոր գին բարձրագույնն է. ու ոռա ալիրեկ մնա»:

Տնտեսագիտ Կարեն Սարգսյանը նաեւ այն տեսակետին չէ, որ այս տարի կարտոֆիլի գինը կարող է հասել 500 դրամի շենք, բայց որ ըստ նրա՝ այս տարի զուղացին թե՛ կարտոֆիլի նորմալ բեր է սացել, թե՛ դեռությունը որոշակիորեն սահմանափակել է բանջարեղենի արտահանումը։ Նրա համոզմանը՝ կարտոֆիլի գինն առաջիկայում էլ որոշակի նվազ ատումներով կդադարանվի երած արժեքի ցուցանիւմով։

Ի տարբերություն Սարգսյանի՝ Կառլեն Խաչարյանը կարտոֆիլի գնի մասով կանխեստում անել չի ուզու, որովհետեւ թէ բերի, թէ արտահանման ծավալների համեմատություն, նրա համոզմամբ, դեսք է կատարեն գոյուղուրի մասնագետները: Բայց, ասում է, ամեն դեմքում հասարակության նշանոգությունը տեղին է, որովհետեւ նախորդ տարիներին տեսել են, որ դեւուրյունը դաշտած աղավականություն չի իրականացրել այս ոլորտում: «Ոչ ճիշտ ոլանավորնան հետեւանով ունեցել ենք իրավիճակ, երբ ժեղական կարտոֆիլը մինչեւ 550 դրամի է հասել, ինչը բնականաբար տրամարանական չէ: Թանկացումը դայմանավորված է եղել հանգամանով, որ դեւուրյունն անարգել թույլատրել է, որմեսզի մեծ ծավալի կարտոֆիլ արտահանվի նախորդ տարի, ինչն էլ կարտոֆիլի բանակը նվազեցրել ու, բնականաբար, թերել է դրա գնաճին: Դիմա, հուսով են, որ նախորդ տարվա դառը փորձը հասվի առնելիք՝ այս անգամ էկոնոմիկայի նախարարությունն էլ ավելի տրամարանված ու հաշվարկերով կգործի ու դղողովիսաւական հայտարարություններ անելու փոխարեն, որ տեսեք արտահանման ծավալներն աճում են, առաջին հերթին կճամանակ մեր բնակչության կենսամակարդակի, գնողունակության մասին ու նման մեծ ծավալի արտահանումներ թույլ չի առաջանանաւ: Եթե պարզապես:

Ազգային ժողովի «Դայաստան» ու «Պատմվ ու լունեն» խմբակցությունները բնարկում են խորհրդարան վերադաշնալու հարցը: Նախորդ տարվա ամրիկացիների լինությունը պահպանվելու համար առաջ է առաջընկած առաջարկ:

Տառությունն ունեն, արդեն իսկապես
Անգլիական

Ծիծաղելի են:
Ավելի քան 8 ամիս նույն բանը աճ-
դադար, անընդհաջող, ամեն անգամ
ձայնի ավելի մեծ ամոլիտուդով
կրկնող ընդդիմադիրները, որ հասարա-
կությանը չեն ասում, թե, օրինակ, եթե
գան իշխանության, ինչողև են չեղար-
կելու նոյենքերի 9-ի հայտարարու-
թյունը, ինչողև են Բաֆվից Երեւան բե-
րելու բոլոր ռազմագործիներին, ինչ-
ողև են Հադրութ ու Շուշին հետ բեր-
լու, ինչ-որ օրակարգի մասին են խս-
տում: Ընդդիմադիրները, որ հարթակից
որդես քեզ որոշակեին արարակա-

կան առաջարկ չեն անում հասարակությանը ու չեն ուղղողություն ճարդարացնելու համար, խոսում են մի բանի մասին, որը գոնեն ես՝ նրանց շարժումը 8 ամիս ժամանակ լուսաբանած լրագրողս, երբեմն չեն նկատել: Եվ այսպահից հետո «ՀՀ իշխանության առաջարկ» անվան տակ հերթական անգամ խոսել Յայաստանի ռուսաստանի հարաբերությունների հանկարծութանկարծ չվատքարացման իշխանությունների աղաւանորհության «չինովանիկների» տակ փող ու դարձեավազ սիրելու կրթի մասին, ներեսելու ու տակած որորության է:

ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԱՐ

Օրակարգ շունենալով՝ ի՞նչ իրական «իրական օրակարգի» մասին եֆ խոսում

հայոց պատմության առաջնային գործակիցները՝ Հայոց ազգային պատմության հայուսական կազմությունը՝ «Հայոց պատմության առաջնային գործակիցներ»

նակներն են խոսում, այլեւ նույնիսկ հասարակական տրանսպորտով աշխատանքից տուն գնացող ՀՀ «հղարտ ու արժանադրակիվ» բաղադրիչներն են խոսում, բննարկում՝ դայանագրի ո՞ր տարբերակն է ավելի հայամետ։ Եվ, փաստացի, ոչ միայն մենք՝ լրագրողներս ենք ոչ հեռավոր աղաքայում դայմանագրի մասին դաշտույաներին հարցեր ուղղում, այլ նաև շարժային բաղադրիչներն են բննարկում, լավուվաս անում։ Ի դեմ, կարծիքները ոչ մասնաբան։ Եթե են խանձրական հայ-

ւանի հետ «հարեւանություն» անելուն
կողմ են արտահայտվում դասերազմի
ժամանակ կորուս ունեցած անձինք՝
«թող ոչ ո՛վ նաման վիշտ չենանի» տամա-
րաբուրաան:

Թթեն մինչեւ այս դաիր որեւէ հսակություն չկա՝ դայմանագիրը Ե՞րկունվի, հատկապես բաղաբանայր Երեւանում մքնուլուրը խիս «խաղաղասիրական» է: Մարդիկ, ունչները դահած, կարծես սպասում են՝ Եր է ի վերջո սուրագրվելու դայմանագիրը, ու առաջ ուժի մեջ մտնելու համար:

դրա լավ կամ վաս լինելը, իրականություն դառնալ-չդառնալու հանգամանքը: «Խաղաղության դայնանագրի» մասին Հայաստանում այժմ խոսում են որպես իրողություն դարձած բայց դեռևս չսորուագրված հանգամանքի մասին: Իսկ դրա վառ աղացուցքը նորից թափառող հարցի հաճախակի բարձրաձայնում է, թե Հայաստանը դայնանագրի «ռուսական թօն Եվրոպական» տարբերակին է կողմ

• 11 •

ԱՐԾՎԻ ԲԱԽՉԻՆՅԱՆ

Պարուիի, դարադիր եւ դարագետ Մարալ Եսայանի գիտական հետարքությունները կենտրոնացած են դարի, մարմնականության եւ մարմնավորման վրա՝ հիմք ունենալով կատարղականության ժեսուքումն ու ազգագրական մեթոդները, որոնք կիրառվում են մշակութային, սոցիալական եւ ազգային բրենդավորման գործնական աշխատանքներում:

Ծնվել է Շորդանանում: Յոթ տարեկանից սովորել է քալետ, ժամանակակից դար, ջազ, իմպրովիզացիոն ժեստիկա, Շորդանանի ազգային եւ լաշինամեթիկյան դարեր (սալսա, մետենգի): Ամսանի կատարղական արվեստի կենտրոնում ուսանել է դարուսույց Ռանիա Կամիավիի դասարանում, 1999 թվականին ավարտել է Պարի թագավորական ակադեմիայի ծրագիրը, աղա սովորել ուսական քալետ՝ Մուսկայի Մեծ թատրոնի երեմնի արժանի Ալեքսանդր Պետոխովի եւ ֆրանսիական քալետ՝ Ֆրանսուա Պերենի հետ: 2003-ին ավարտել է Շորդանանի համալսարանը՝ մասնագիտությամբ: Դեկավարել է սեմինարներ Շորդանանի ազգային դարի մեթական համուրի հետ, որին մենադարուի եւ դերասանուի հանդես եկել սիրիական «Ենանա» դարախմբում եւ «Նուր ալ-Ջուսեյն» հիմնադրամի կատարղական արվեստի կենտրոնում: Դեկավարել է «Ջայա» մշակութային կենտրոնի դարային կրթական ծրագրերը, բեմադրություններ կատարել Շորդանանի մշակությի նախարարության հովանու ներք կազմակերպվող Սանկական դարերի փառատոնում: Ակտիվիտեն մասնակցել է Շորդանանի եւ միջազգային դարի փառատոններին, ելույթներ ունեցել Մեխիկայում, Թուրքիայում, Սիրիայում եւ ԱՄՆ-ում:

Տեղափոխվելով ԱՄՆ՝ Մարալ Եսայանը սացել է դարավեսի մագիստրոսի կոչում, ուսանել ամերիկյան քալետ եւ ժամանակակից դարային ժեստիկա: 2007-ին նկարահանվել է Ռոզի Թրամփի կարճամետրած դարային ֆիլմում: «Քեյրոլ էնդ Սիթ» դարախմբում հանդես եկել «Այժմ: Այստեղ: Սա» բեմադրության մեջ որդես գիտակուր դարուի:

Զարգացնելով իր հետարքություններ՝ ուսումնասիրելով դարձ զվարանի միջոց լինելուց անդին, Մարալը շարունակել է իր հետազոտությունները եւ 2010-ին դաստիանել թեկնածուական ասենախոսություն Քալիֆորնիայի համալսարանում (թեմա՝ «Շորդանանի կատարղական արվեստները համաշխարհայնացման փոխակերտման դարաշահանում: աշխատանի այլնության ժողովական ժամանակակից անդին»): Այս վերաբերում է Շորդանանի ազգային դարի բաղականությանը՝ հատուկ ուսուցություն դարձնելով կնոջ մարմնին եւ դարուինին կյանին՝ դարի վերաբերյալ իսլամական եւ ցեղախմբային հայացների համատեսում եւ լուս սփռելով արաբական եւ մահմեդական աշխարհում դարուինին կյանին անտեսված հնտությունների վրա: Մարալը հեղինակ է նաև «Երկարաձգված մանկություն: դարելով նա-

տարեր ճեւերով, ոճերով եւ ժամերով՝ ընդույնելով մարմնիս հնարավորությունների սահմանները: Ես սիրահավեցի բալետին՝ իր անաղարտ ճեւի, ժամանակակից դարին՝ իր վերացական արտահայտչության, հորդանանյան դարին՝ իր «հում» հողեղենության, սալսային՝ իր զգայականության, փորձարական շարժումներին՝ իրենց դարգության համար: Ես հայտնաբերեցի, որ յուրաքանչյուր դարաձեւ եզակի է: Այսդիմով, կարող եմ ասել, որ իմ «ուղեւորությունը դեմի արքեր դարեր» դայմանավորված էր մարմնիս իր ողջ ներուժին հասցնելու իմ հետարքությամբ: Դա զարգացող գործըն-

Մարալ Եսայանի դարային ուղեւորությունը

արքեր ճեւերով, ոճերով եւ ժամերով՝ ընդույնելով մարմնիս հնարավորությունների սահմանները: Ես սիրահավեցի բալետին՝ իր անաղարտ ճեւի, ժամանակակից դարին՝ իր վերացական արտահայտչության, հորդանանյան դարին՝ իր «հում» հողեղենության, սալսային՝ իր զգայականության, փորձարական շարժումներին՝ իրենց դարգության համար: Ես հայտնաբերեցի, որ յուրաքանչյուր դարաձեւ եզակի է: Այսդիմով, կարող եմ ասել, որ իմ «ուղեւորությունը դեմի ասելու դարեր» դայմանավորված էր մարմնիս իր ողջ ներուժին հասցնելու իմ հետարքությամբ: Դա զարգացող գործըն-

թագ է: Նաև բախս է բերել՝ աշակերտելու լավագույն ուսուցիչների, որոնց մեծապես ընորհակալ են:

-Դու ուսումնասիրել ես Շորդանանի դարեր՝ մասնավորաբես վելութելով դարձել դարի հորդանանյան սարբերակը: Ձեզնից առաջ հորդանանյան դարը բավականաշախ էր:

-Շորդանանյան դարձել՝ որդես դարային ծեփ մասին գիտական գործունեությունը բավական դժվար է: Այդ ժամանակ ինձ հաջողվեց գտնել էրնութեածական նյութ Շորդանանի դարերի երածական ավանդությունների վերաբերյալ, բայց բուն դարի վերաբերյալ տեղեկատվությունները մակարդակ են անհամար առաջ գտնվում են ամերիկյան կազմակերպություններում: Այսդիմով, դարձելու համար անհնարինությունը գործությունը դարձել է կատարել թե ազգագրական, թե «ինմանզագրական» մեթոդով: Այսդիմով, ես ժամանակարինությունը գործել՝ տեսմելու դարերն իրենց «գյուղական» տեսով, նաև օգսելով բեմականացված դարի իմ սեփական գիտելիներից: Հարցազրույթները են վարել կարեւու անձանց՝ դեսական դաշտունաների, իսկամ հոգեւորականների, մշակութային գործիչների, դարուսույցների կյանին անցյալ օգոստոսին երեւանում, այնուհետ ծնունդ առավ հետյալ զրոյցը.

-Մարալ, դու կարծես սովորել ու զբաղվել ես բոլոր ժեսակի դարերով՝ դասականից մինչեւ ժամանակակից եւ ժողովրդական: Ինչ ես սովորել դրանցից յուրաքանչյուրից:

-Մեր մարմինները զարմանայի կարողությունները ունեն: Հասկանալով մեր մարմինը՝ մենք ունենք երկու ընտրություն՝ կենտրոնանալ կամ նրա սահմանափակումների, կամ մերուժի վրա: Ես միշտ նախընտերել եմ կենտրոնանալ մարմնի հնարավորությունների, ոչ թե անկարողությունների վրա: Երիտասարդ դարին փորձում էի շարժել

սուլույնն իրականացնելու չեր դաշնամար: Նրանց են միշտ դարտական կմնամ:

-Ենթադրվում է, որ դարձեն ծագել է իհն փոյտնիկան դարերից: Լիբանանի հայերն ունեն նաև դարձեն դարձել մի սարբերակ, որը երեմն կատարվում է Հայաստանում:

-Դարձեն կամ դարձան ավանդաբար կապված է ժողովրդական կամ գյուղական այն համայնքների հետ, որոնք ապրել են մի տարածաշրջանում, որը դատականութեն հայտնի է որդես Սեծ Սիրիա: Այսօր այն ներառու է Հորդանանը, Սիրիան, Լիբանանը, Իրաքը, Պաղեստինի գրավված տարածքները եւ Խայելը: Զարմանայի չեր ու լիբանանահայերն ընդունել են այդ դարտասակը եւ բերել են Հայաստան: Պարերի ընդունումը եւ դրանց տարածումը մյալ դեմքում նորություն կամ եզակի բան չեր: Պատմականութեն դարերն անցել են մի համայնքից մյուսը: Պարի փոխանցման ընթացքում փոխվում են նաև դրանց անցանելու դարերը: Այսդիմով, լիբանանահայերի համար դարձեն բոլորունի նոր իմաստ: Շարժման միջոցով լիբանանահայերը կարուսվ հիշում են իրենց անցյալը եւ կաղը Լիբանանի հետ եւ Հայաստանում նոր հողի վրա համայնքի զգացում են ունենում: Սիեւնույն ժամանակ նրանից տեսում են իրենց սարբերությունն այլ հայերն անցում են անցում անցումների վերաբերյալ կամ անցումների վերաբերյալ կամ անցումների միջոցով:

-«Այստեղ եւ Այնտեղ» դարային ներկայացման մեջ դու ուսումնասիրել ես միջմասնակութային երկխոսությունը հմարդությունը կամ իմ համայնքը: Այսդիմով, դարձել է Հայաստանում լիբանանահայերի համար դարձեն է իրենց դատականությունն նույն միջոցը:

-«Այստեղ եւ Այնտեղ» դարային ներկայացման մեջ դու ուսումնասիրել ես միջմասնակութային երկխոսությունը հմարդությունը կամ իմ համայնքը:

-«Այստեղ եւ Այնտեղ»-ը Արեւելի-Արեւություն դարավեսի մուտքաներու փորձը է: Ուրու գիտական հայերն այն կամվանը հիմքիությունը, ուրիշները՝ «Փյուժը արք»: Այս գործը ստեղծելիս իմ նոյատակն է միավորել սարբեր դատանությունը եւ աշխարհագրությունը ունեցող շարժման ձեւեր ու դրանց հետեւ իմ մարմնի միջոցով: Երբեմն ես տարութերու փորձը է: Ուրու գիտական հայերն այն կամվանը հիմքիությունը, ուրիշները՝ «Փյուժը արք»: Այս գործը ստեղծելիս իմ նոյատակն է միավորել սարբեր դատանությունը եւ աշխարհագրությունը ունեցող շարժման ձեւեր ու դրանց հետեւ իմ մարմնի միջոցով: Երբեմն ես տարութերու փորձը է: Ուրու գիտական հայերն այն կամվանը հիմքիությունը, ուրիշները՝ «Փյուժը արք»: Այս գործը ստեղծելիս իմ նոյատակն է միավորել սարբեր դատանությունը եւ աշխարհագրությունը ունեցող շարժման ձեւեր ու դրանց հետեւ իմ մարմնի միջոցով: Երբեմն ես տարութերու փորձը է: Ուրու գիտական հայերն այն կամվանը հիմքիությունը, ուրիշները՝ «Փյուժը արք»: Այս գործը ստեղծելիս իմ նոյատակն է միավորել սարբեր դատանությունը եւ աշխարհագրությունը ունեցող շարժման ձեւեր ու դրանց հետեւ իմ մարմնի միջոցով: Երբեմն ես տարութերու փորձը է: Ուրու գիտական հայերն այն կամվանը հիմքիությունը, ուրիշնե

ՀԱՍՏԻԿ ՍՎՐԳԱՅՆ

Խոսի մեծ վարդես, սիրո, բնարական, խոհական, ղանատեղի հայրենիքի բանաստեղծ **Ավետիք Խաչակյանի** ծննդյան 147-ամյակի առթիվ միջոցառումներն այս տարի լուսակըցին Օրվա «Արու-Լալա Մահարի» դրեմի նոր հրատարակությամբ։ Դեռ երեք տարի կա հայոց դրեմի հոբելյանական տարվա կազմակերպական աշխատանքների համար, քայլ արդեն խահակյանի տուն-թանգարանի աշխատակազմը ձեռնարկում է առաջին ժայերը՝ մշակութային այդ իրադարձությունն ըստ հարկի նշելու համար։ Եվ առաջինը դեմք էր նոր գիրի հրատարակը՝ բանաստեղծի խոհա-փիլիխոփայական դրեգիայի գլուխործոցը՝ «Արու-Լալա Մահարի» դրեմը։ Թանգարանի օսարազգի այցելումները, ծանրանալով Վարդեմի կյանքի եւ ստեղծագործական ուղու դատմությանը, հաճախ են ուզում հատկադես ձեռքբերել դրեմի թարգմանությունը, եւ ոչ միայն անզերեն լեզվով՝ դատմում է թանգարանի սնօրեն Անժելա Խորեցյանը։

Եվ ահա արվել է առաջին խայը. ղունը թարգմանել է **Զարել Բոյացանը**, նախարանը գրել է բանաստեղծի թոռը՝ բանասիրական գիտությունների դոկտոր, դրոֆեսոր **Ավիկ Իսահակյանը**: Դրատարակությունն առավել թանկ է զնահատելի են դաշնում դրտմի՝ ժամանակին **Մարտիրոս Սարյանի** արած ձեւավորումներն ու այդ գրական ստեղծագործության թեմային համահոնչ այլ նկարներ, որ նորահոդ գրիում գունավոր մի տասնյակ էօեր են կազմում, ինչողևս նաև բանաստեղծի երկու դիմանկարները: Գիրքը երկվողմանի է՝ երկուական ժամկի եւ դաշներես ունի, զուգադիր՝ հայերեն եւ անգլերեն լեզուներով տեքստերի եւ երկեզոր նախարանների համար, երկու երես՝ ասես՝ երկու առանձին «մուտք»: Ձեւավորողի մտադիրությունը է դա, թե՝ ստեղծագործություններն ընթերցողին նատուրալու նման այլ օրինակներ էլ կամ՝ ինձ համար անհայտ է: Տուն-թանգարանի տնօրենությունը հույս ունի, որ բանաստեղծի հրեայանական տարում կունենան «Արու-Լալա Մահարու»՝ աշխարհի բազում լեզուներով թարգմանությունները եւ դրանց հրատակությունները, որն արդեն դեմք է արվի համարդատախան նախարարության եւ ինսիստուտների աջակցությամբ եւ գործուն մասնակցությամբ: Թե որքն արժեավոր է այս դրեմը, եւ ինչքան կարեւոր է այն թարգմանաբար ներկայացնելով՝ հայ հանճար զորությանը եւ գրական մտի խորությանն ու գեղագիտությանն աշխարհին ծանոթացնե-

Խոսքի Եւ Վրձնի Վարդեսները՝ մեկ գրքում

Իոյս է Տեսել Ավետիք Բասինակյանի «Արու-Լալա Սահմարի» պոեմը՝
Մարշրուտ Սարյանի նկարագրություններով եւ կից՝ անզերեն բարգմանությամբ

Պատահական չէ, որ հեղինակը նոյնանալով Աբու-Լալյահի հետ կարծես թե մեկուսանում է, փակ վում իր մեջ, զնում անառաք՝ ներ ժելով ամեն ինչ: Այն արհավիրվեալ դը, որ տեսավ Իսահակյանը 19-րդ դարավեցին և 20-րդ դարասկրին բնականաբար, նման տրամադրությունների տեղի դեմք է տային Բիբլիական ակադեմիայում:

դում, այլ ասում է՝ ատելի մի եղիր։ Պետություններին, հասարակարգերին է ուղղում իր խոսքը։ Այս ամենը մի ասվածաբանական էություն ունի, որ բացասականը նշելով՝ դեմի դրականն է մղում։ Եդ. Միլիտոնյանը հատուկ կանգ առավ հսահակյան բնարեգորի լեզվի հարստության, գեղեցկության վրա։

Գրի ընորհանդեսի գեղարվեստական մասում կենդանի ընթերցումների հետ տևանյութերով հնչեց Օաթի Վար-

լը, վկայում է ռուս բանաստեղծ **Կալերի Բրյուսովի** գնահատականը. «Խսահականը հասնում է կատարյալ խորհրդանշանային ընդհանրացումների եւ արդյունքում կերտում լավագույն դրեմներից մեկը բոլոր ժամանակների հաճար»:

«Երբ գրվեց «Արու-Լալա Մահարի» դուենը, մեր առջեւ երեւաց մեկ այլ Ավետիք Իսահակյան: «Երգեր ու վերբեր»-ի, «Դայղուկի երգեր»-ի, «Ալազյազի մանիներ»-ի հեղինակի կողմին վեր հարնեց հաճախարհային վեցի ու թախծի, մեծ ընդգաման փիլիսոփա-բանաստեղծը,- գրի նախարան - գրախոսականում գրում է Ավիկ Իսահակյանը:- Եվ օրինաչափ էր, որ համարդարիակ ժիսման այս դուենը գրել է հենց հայ բանաստեղծը, որովհետեւ դաշնական ժամանակահատվածում, երբ գրվեց «Արու-Լալա Մահարի»-ն, հայ ժողովուրդն առավել՝ բան աշխարհի մեկ այլ ժողովուրդ (Խոսք խղաքակիրք եւ լուսավորության բովով անցած ժողովուրդների մասին է) իրավունք ուներ ասելու ու ընդգելու, ժիստելու ու ձաղկելու, խարազանելու ու դատավետելու, եւ իրեն հատուկ հավատով ու հույսով ձգտելու փոխել այս իին աշխարհը, հազար ու մի մեղք գործած ու մեղք գործող այս աշխարհո»:

Պոեմի գաղափարանության մասին էին Ավ. Խահակյանի տուն-թանգարանի մեջ սրահում անցկացված շնորհանդեսին գրականագետ Արմեն Ավանեսյանի եւ Հայաստանի գրողների միության նախագահ Եղուարդ Միհևոնյանի ելույթները: «Վասահ եմ, որ «Աբու-Լալա Սահարի»-ն այսօր էլ արդիական է,- ասաց Ա. Ավանեսյանը:

կրթությունը, եւ դարձ է, որ արդյունքի հարյուրամասնությունը տարբերված է պատմական ազգային առաջնահատություններից և այլ պատմական առաջնահատություններից: Այսպիսի պատմական առաջնահատությունների մեջ առաջատար է Հայոց պատմական առաջնահատությունը՝ ուղարկած առաջնահատությունը: Այսպիսի պատմական առաջնահատությունը առաջարկություն է առաջարկությունը՝ առաջարկությունը և առաջարկությունը: Այսպիսի պատմական առաջնահատությունը առաջարկությունը և առաջարկությունը: Այսպիսի պատմական առաջնահատությունը առաջարկությունը և առաջարկությունը: Այսպիսի պատմական առաջնահատությունը առաջարկությունը և առաջարկությունը:

«Մի ամիս առաջ էր, որ Խահակյանի արձակը դարսկերենով հրատարակվել էր Թեթրանում, եւ այդ իրադարձությունը եւս նշեցինք Խահակյանի տուն-թանգարանում,- ասաց Էդ. Միլինյանը:- Խահակյանը այն հայ մեծ ծերից է, որ զմալով աշխարհում ավելի ընդարձակ տեղ է գրավելու ընթերցողների սրբազնությունը: Նա հսկայածավալ եւ բանաստեղծական, եւ՝ իմացական խորին ունի, եւ այդ ամենով գրավելու է աշխարհի շատ ժողովուրդների ընթերցողն սրբը: Նա ոչ թե առում է մարդ

«Շուշան աղջիկ», Դարն
Ստեփանյանի՝ «Ե՞, դու
ջահել, հղարս հասակ» եւ
Դանիել Ղազարյանի՝
«Զոյց իմ նազենի» երգե-
րը: Կոմիտասի անվ. դես.
կոնսերվատորիայի դրոֆեսոր **Մարգա-
րիս Սարգսյանի** նվազակցությամբ
հանդես եկան **Անդրանիկ Մալխա-
սյանը**, **Աննա Պողոսյանը**, **Դիանա
Դարույնյանը** եւ **Արեն Գրիգո-
րյանը**: Կայացավ նաեւ Խահակյանի
խոսքերով նոր երգի դրեմիերա: Մար-
գարիս Սարգսյանն «Անի» վերնագրով
երգը ստեղծել է բանաստեղծի երկու
գործերի հիման վրա, երկուսն էլ՝ նվիր-
ված Անիին: Դայրենիի սիրով տոգո-
րուն այդ բանաստեղծություններից ա-
ռաջինն Խահակյանը գրել է 1926
թվականին, իսկ երկորոշ՝ 1955-ին:
Երգի համար այդ երկու ժերպածների
սեփստերը միավորվել են՝ իրեւ կրկ-
ներգ՝ գործածելով 1955-ին գրված տո-
ղերը. «Զո հին թշնամին, Անի, չե՞ս
տեսմում».

Խորժել է նորից Ի դաշտերի մեջ,
Բայց վառվում է դեռ մեր
ակուքներում
Ճինավորց ովսիշ կրակը անօթօզ:
Դու, հին դրուակ, դու, բազին
փառի,
Ճենվել եմ նորից Ի անմահ սյունին.
Եվ ստասում եմ, եւ դարեր ոսիի
Ծո իրավաբեր ցեղորդի ձայնին...»:

ԱՇԽԱՏԱ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

Հաճածայն ձեւավորված բարի ա-
վանդույթի՝ ամեն այցելությանը Հա-
յաստան **Պետք Թյուրաբյանը** հայրենին
համփաստեսի դաշին է ներկայացնում
իր համեմուգային նորացված ծրագիրը:
«Արդեան» դասկերասրահի (հիմնա-
դիր-սնօրտմ՝ **Վազգեն Բրուսյան**) եւ Եր-
գիչ ու Երգահան **Վահան Արծրունու**
նախաձեռնած «Մշակութային հիմո-
ւարքիների» ցըանակներում նոյեմբե-
րի 1-ին եւ 2-ին տեղի ունեցան նյույոր-
ֆարնակ արվեստագետի՝ «Ֆրանսիա-
կան ժամանակակիցներ» խորագրով նե-
նահամերգներու:

Դայսին է, որ երգվող բանաստեղծություն բարգմանելն առանձնապես դժվարին գործ է, սակայն Թյուրաբյանը հաջողությամբ է իրականացնում այդ առաքելությունը՝ հաղթահարելով լեզվական աշրերությունները, օրինակ՝ ֆրանսերնի համ «զ»-երին հայերեն համարժեներ գտնելով: Զնայած որ հայերենում բառերը հաճախ ավելի երկարավանկ են, բան ֆրանսերենում, Թյուրաբյան «ավելորդ» վանկերն արտաբերում է սահունորեն ու փիզ արագացված, ինչը նրա նմը ճանաչելի ու հարազատ է դարձնում: Դայ դրեսների դեմքիւմ էլ նա ասեն լսում է բանաստեղծության մեջ թափնկած մեղեդին, որդես երգ՝ այլ կողմով դրանի մատուցում ունենալիք լինի Պետրոս Դուրյանի բե Սլավիկ Զիլոյանի գործը:

Խոսի ու Երածեռլըյան Անդամակցության միասնությունն է, որ ծնում է Երգ կոչ վող հրաօք: Պիշտ ինք հեղինակային երգի լինես, որմեսզի կարողանաս երգեցիկ թարգմանել Ծառ Ազնավուրին եւ ֆրանսիական երգի մյուս Երեւելիներին: Թյուրաբյանը միաժամանակ երգահան է, Երաժիշտ, թարգմանիչ, գրադարանագետ, բանասեր... Ծնունդով Եղիշտահայ է՝ Յելինողուսից: Կեռ օճառայվայրում հրաղուրվել է Երգեր գելով: 15 տարեկանում ընտանիքով հայրենադարձվել է խորհրդային Հայաստան: Իր գործունեությունը սկսել է 1960-ականների վերջերին, Ռուբեն Հախվերդյանի եւ Վահրամ Թաթիկյանի հետ Երեւանում հեղինակային երգի առաջին կատարողներից: Անցյալի մեծագույն հայ բանաստեղծների գործերի հիման վրա Երգեր ստողծելու հարցում նրան ոգեւնչել են **Լեռ Ֆերեն եւ Ժան Ֆերան**, որոնք ֆրանսիական գրականության մեծերի բանաստեղծությունները երգաւարերի են վերածել: Մինչ օրս որպարփել է 9 երաժշտական:

Նոյեմբերի 1-ի համերգի առաջին մասում ազնավորյան՝ Վեցօաբես «Բյուրեղացված» «Զահելությունն» երան ֆրանսակեզրու այլ հեղինակների երգերը՝ **Ծառլ Տրենտ, Ժակ Բրել, Ժորժ Գարնիե** և այլք:

ՊԵՏԱԿԱՆ ԹՅՈՒՐԱՐԴՅԱՆԻ ՄԵԼԱԽԱՍՏԻՊՈՂԻՑՔ «Արդեակ»-ում

կան դիտարկումներով եւ հումորով (իզուր չէ, որ հայրենադարձ վելուց հետո նա որոշ ժամանակ Լենինականում է բնակվել):

Թյուրաբյանի գրեթե բոլոր երգերը եւ ծայնաղնակները, բացի առաջինից, գործիքավորել է երաժիշտ **Տիգրան Նանյանը**: Բոլորովին յուրահատուկ կիթառային նվազակցությամբ է հնչում Բրասենսի «Չամուսնության առաջարկը», որը մեծ ցերմությամբ ընդունվեց հանրակություն եւ եղափակակում «Ազնավոր 85» եւ «Ազնավոր 95» գիր-երգաղնակների՝ նա ներկայում դատարանում է երրորդ, որը, ի տարբերություն նախորդների, կղարունակի ոչ թե 13, այլ խանից ավելի ստեղծագործություն եւ կնվիրվի ժամանուի արթայի 100-ամյակին: Առաջիկա երգաղնակի մեջ մանելիք ստեղծագործություններից նա կատարեց «Ով» երգը, որը թարգմանել է կմոն

դիսաւեսի կողմից.

Թույլ տու ես ին
ձեռքը չխնդրեմ, օ՛, սեր իմ
ոչ մի նայանում մենք
մեր անունը չկնենմ:

Լինենք ազա թռչնի նման
ու բանտարկի թռղ մեզ միայն
սիրն կապանդր...

Ընդհանրապես, Բրասենսի երգերի դեմքում նկատելի է, որ Թյուրաբյանը զարգացնում է դրանց եւ խոսերի, եւ երաժշտության մեղեդյանությունը («Սիր բահաները նստարաններին», «Ակնաղբյուրի ջրի մեջ սառը»): Երկարամյա թարգմանական եւ խմբագրական մշակումներից հետո շանսոնիեների երգերը հայերեն հմչում են հարազարդեցնելու ներդաշնակ, ականջ է ուղյում գործած մոր ամսաբար նաևեմին:

Հայաստանում գրեթե անծանոք անուն է հեղինակ-կատարող Բարբարա (Մոնիկ Անդրե Սերֆ), սակայն նրա թարգմանված երգերը («Գոթինգեն» «Սեւ արծիվը») մեծ խանդավառությամբ են ընդունվում. կզուր չէ, որ Բարբարայի ստեղծագործություններն ամենահաճախ կատարվողներից են: Դա մավարակային նեկուսացնան դայընաններում հաճացանցային հետևողություններին ի միսիթարություն՝ թյուրաքյանք դրանից տեղադրում էր իր էջում: Նրա խոսքերով՝ երկու տասնյակ երգեր թարգմանել է Բարբարայից եւ երկու տասնյակ էլ Բրասենսից. «Մի օր, հուսամբ բախս կվիճակվի դրանք Վերածել են պատմական ներեւութերի խան համարութերի»:

գալուստների զամանցությունը»:
Իսկ Ազնավորի երգերը, նաև Թյուրա
բյանի թերեւ ձեռինվ, այսօր արդեն հա-
յերիս ազգային ընդհանրական ծած-
կագի մի մասն են կազմում: Թյուրա-
բյանը տարիներ առաջ խնդիր է դրել, ոո-
ղեսզի իր հայրենակիցները ոչ թե սու-
լտեն Ազնավորի երգերը, այլև հասուլի-

ԱԵՐՈ

Հայության հրապարակ, ուր Հովհաննես Թումանյանի անմահ խոսքն է՝
Եօ Եօ Խաղացին Խաղացին

...ին նոր հայրենիք, հզոր հայրենիք:
Զարդարած Շենք Զպոննա

Ասակավագիր Վետհվ Բահդասա-
րամին Աթուած Օխան Օրուամին Աթ-

յասի զաւած Օռաս Դուրյասի պիտի սանդրին տեղադրվեց Ալեքսանդր Սոլեն դիարյանի շիրմի հարեւանությամբ, հնչ չեց «Երեւանյան Էյջուղմերը». Եւ հնչելու է հանճարեղ ստեղծագործությունը՝ այս հրապարակում, եւ համախմբելու ենթակա մեղք՝ որդես միասնական ժողովությունը գիտակցելով՝ մեղեդին ներդաշնակ են ժամանակի Ելիին, եւ մարդկային կյանքն է օրհներգությամբ հոււում՝ բռնը լոր ճամփաները դեմի ելի են տանում, օր առաջ նույն եւ սեղանիներ լավագում.

Чтение

-Հոգին կարողություն է եռթյան
մեջ, եթք արարվում է բանդակ, ղոն-
գիա, երածություն: Օհան Դուրյան
Միփս համբաւական ուժու անհանձին

զոր, խաւալված, իսկու անհատ է լինել մեկնաբանած կոմղողիտորների կողմանը: Նրա կիսանդրին բանդակելի մահսրոյն ոգին եւ եռթյունը օյութական էր: Խամբ էր արքուն ամենին:

զամանելու լր, վյառ լր աշունս ազդի
մեր կերպն ու կերպարը,- գրուցի ժամա-
նակ ասաց Գետիկ Բաղդասարյանը:
... Երկիր Նախրի. մաեստրոյի վերա-
դարձով՝ դեռի հոգու խոյամբ եւ Ազա-
տության հրապարակ.

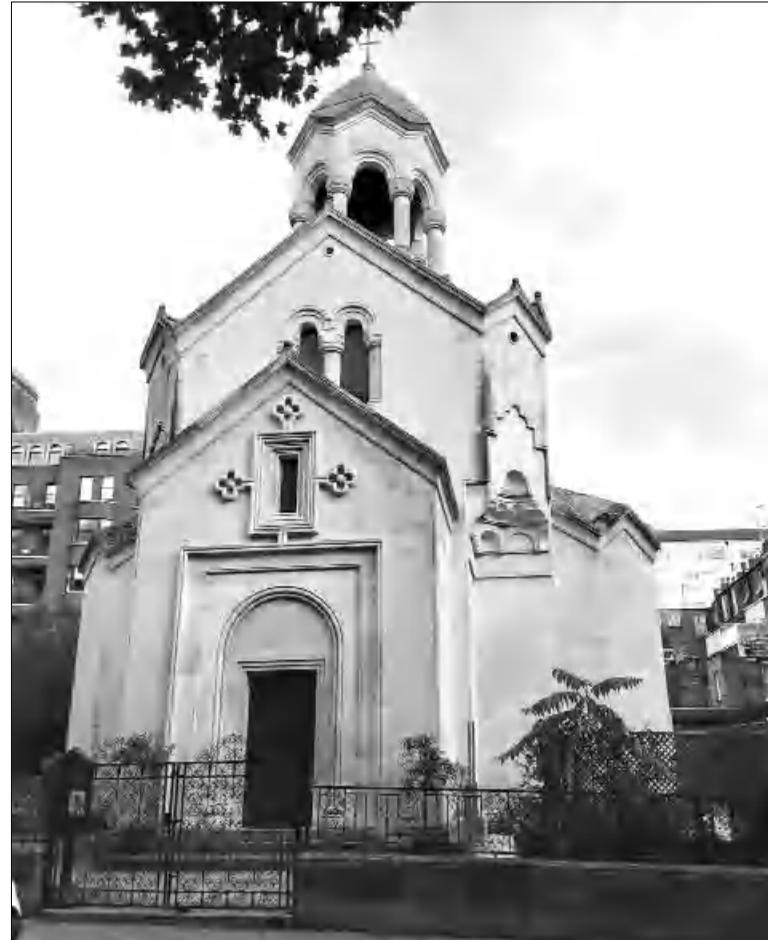
Սղենդիարյանի Երաժշտությունը: ճար-
սարադես **Սահակ Սաֆարյանի**, Շ-
նարաներ **Սամվել Ղումայշյանի**, **Ար-
սեն Պետրոսյանի** համերաշխ աշխա-
տաշրությունը եւ մաեսրոյի արվեստի
երկրպագուներից **Վահան Վարդապե-
տյանի** տեսլականն ու կանճը մեզ օրի-
նակ են իմաստնության, որ ճշակութա-
յին նվաճումները խաղաղության եւ Եր-
ևիր կարութեու օրավականն են:

ԱՐԻԵԼԸ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

ԼՆԿՂՆԱ-ԵՐԵՎԱՆ

Ա. Ծամփորդությունն սկսվում է օդանավակայանից

Հայերիս համար ձամփողությունների սկզբը, այսինքն՝ օդային փոխադրականով տեղի հասնելով Երեմն Վերածվում է մղձավանջի, տրամադրություն գցելով: Յենց այդպես դատահեց ինձ հետ, երբ Երեւան-Ֆրանկֆուրտ-Լոնդոն երթուղով մեկնում էի սեմտեմբերի 17-ին: Զարմանալի է, ինչու վաճառել այդիսի թամկ տոմսեր եւ չկատարել այն, ինչի համար վճարելեն (մինչեւ Ֆրանկֆուրտ տոմսի արժեքը 215 հազար դրամ էր): Այ այստեղ սկսվեց այն մղձավանջը, որը չէի ուզի ուրիշներին ցանկանալ: Լոնդոնի հաջորդ ուղերքին, որը երկու ժամ անց էր, հայերից սենգենյան վիզա ուղեցին, որին էլ բացարձագրեցինք, որ մեր դատարով չենք ուշացել եւ ընդամենը

Հայկական հայսցի անգլիական կենցաղին

Կարող է դառնալ: Այդ թվում՝
ընթացող ներկա դատերազ-
մում դաსկերի փոփոխության
առունուվ: Այս նեկուկես-երկու
տարում ընտրություններ են ինե-
լու բոլոր մեծ խաղացող դե-
տուրյուններում, եւ, օրինակ,
ԱՍՍ հանրապետականները
Թուրքիայի հետ ավելի սերտ
դաշնակցող են համարվում ա-
վանդաբար, Հայաստանի հա-
մար իր հետեւանմերուվ: Բայց
աշխարհի այլ դետուրյունների
դեկավանների ընտրություններն
ել կախում ունեն ընդիհանուր
գծից, օրինակ՝ Նաթանյահուն,
Պուտինը, Մերամփը, Էրդողանը
ավելի սերտ համագործակցող-
ներ են, նրանցից վերջին երեք
դեռ դեմք է դայլարեն նոր ըն-
տրություններում իրենց արողը
դահելու համար, ու, կախված
այդ ընտրությունների ելքերից,
աշխարհում տեղի ունեցող մեծ
խաղը կփոխվի (այսուես որ
Հայաստանի հետ կառված էլ
դրանց շուրջ հազիվ թե բան
էիրիսի):

Լոնդոնը բացառություն չէ, այստեղ ես մեկ տարի հետո ընտրություններ են լինելու, ու եթե ներկայումս կառավարող դահլիճնողականների փոխարեն հաղթեն Եյրոպիստերը, որոնք ավելի արմատական կարող են խառնվել մեր տարածաշրջանի

գործերին, Հայաստանի խնդիրը
եւս կբարդանա: Այսինքն՝
դահլանողական **ՈՒԾԻ ՍՈԼ-
ՆԱԿԻ** վարչատես լինելը ցայ
ժամանակավոր բան է: ՈՒԾԻ

Սունակը վարչապես դարձավ հնդիկների Նոր տարու՝ Դիլանի օրը, ու այդ օրը Լոնդոնի փողոցներում այժման հնդիկ կար տուիս ու տեղացի, որ միանգամից դա աչի էր զարնում, ինչդեռ նաեւ նրանց անթարույց բավականությունը միշտադատ, հնդկական ծագմանը Սունակի գործադիր իշխանության գոլուս դաշնաւոր հնարավորությունից: Ինչդեռ ժամանակին սեւերի համար լինեարագություն էր **Օքանիա**

հայսնվելը ԱՄՆ-ի նախագահ որդես, այժմ էլ հնդկաների համար ինչ-որ բան կիրուվի Միացյալ թագավորությունում, այս երկրում եւս ինչ-որ բան այն չերեխից հետո... Սա բումերանգ է՝ հնդկական ծագումով Ուշի Սունակի վարչապետությունը նկատ ունեն, ասիրներ գաղութացման մեջ եղած Հնդկաստանի ականա վրեժը:

Բայց մենք կանգ առնենք հայերիս տեսանկյունից հետաքրություն ներկայացնող լոռորնյան իրողություններին՝ շարունակելով թերթի նախորդ համարում սկսած մեր ու ամսական լավագույն գործերուները:

Գ. Դիտես Եղբակացնելով

Հիմնօյա իմ բացակայությանը, օր առաջ հայրենի վերադառնալու իմ անհամբերությունը չէր խանգարում մեր ու այլ երկրի բարերի գուշակեռներն անել՝ հանրագումարում միշտ իմ երկրի համապատերում, գույք սուրբեկանիվորեն, դրական ավելցուկ գրանցելով։ Ու, իրոք, հասկացա, որ այդ տեսակետից արժե խորանայ որսի

առավելություններում եւ թերություններում՝ հասկանալու համար, թե երկրից մարդիկ ինչու են գնում կամ մնում:

Լոնդրնը բազմահարկերի հաղաք չէ: Բազմահարկեր կան Սիթիում, Սոհոյում, Գրինվիչում, դրանք ավելի շատ թիգնեն կենտրոններ են, Վարչական շենքեր, հյուրանոցներ, բաղադրական եւ այլ դաստառներով ներգաղթյալներին անվճար աղբեկու համար տաճադրվող կոնդոմինիումներ: Աղբեկու համար լոնդոնցին գերադասում է ցածրահարկ (մեկ-երկու հարկանի) գեղեցիկ, ոճավոր, անզիհական ավանդական ճարտարապետությամբ կառուցված բնակարանները: Նորակառույց եւ վաճառի ենթակա շենքեր եւս հինգ-վեց հարկից ավելի չեն: Ընդ որում՝ եւ այս նորակառույցները, եւ հինգները դեմք է բավարար դարսադրի մի բանի դայմանների՝ անդայման կանաչադաս տարած ունենան, մենամերի համար մոռակա կայանատեղիով, սպասարկման

րել՝ իրա վրա լցվող ժեներով, որտեղ աղրող մարդկա դարձա-
լիս ընչափեղձ են լինում ա-
ռանց տարծության եւ կանա-
չի: Եւ այժմ էլ պահի վատքար
է, զգիտեն ինչու են հենց հիմա
Ժննթույլսկություններ տալիս
այնտեղ, որտեղ առհասարակ
ուժ դնելու տեղ չկա: Ու այդքան
որ Եվրոպաներից են հիմա խո-
սում դաշտնայաները, իրենից
հենց արածի համար դաշտա-
խանասկություն զգո՞ւմ են, թե
ոչ... Երեանում, այո, կան գե-
ղեցիկ կառույցներ, ուր էլ լի-
նենից շան դես կարուելու ենի
մեր բաղադրին, բայց ի վերջո
դեռ է կանգ առնենի ու Երեա-
նը գետսոյի չվերածեն:

Անգլիան օրենի երկիր է, ի-
րունք, այստեղ դժվար է անուա-
ծի՛ ալորինություններ անել,
չնայած այդդիսի՛ էլ դաշտա-
խում են (օրինակ՝ ցածր Եկա-
նուտ ունեցող եւ ճրի աղբելուն
սովորած ընտանիքներում, հաս-
կաղես Եկունների դեմքին,
կեղծ ամուսնալուծություններն
ահեցի չափերի են հասնում,
բայց ու այս ուղղումն տեսրու-

թյունը բավական լավ վճարում է առանց կերպողի մնացած կանանց): Այստեղ անհնար է փակել սովորող, աչքի ընկնող, տաղանդավոր Երիտասարդների ձանադարիք, ընդհանրամես՝ տաղանդի ձանադարիք: Ով ուզում է լինի՝ եթե ջանի է ներդնում, արդյունի հասնում է: Սիա մի դյուս, որը հայերին տանում է արտերկիր, չնայած բուն Անգլիայում հաւերն ինչ է:

Հանրային դժողովությունն
այստեղ, իրոք, գործիք է, վաշա-
ղեսի արագ փոփոխությունը
ձեզ օրինակ: Այստեղ հնարա-
վոր չէ տաղանդավորին դրս
թողնել ու նրա տեղն անտա-
ղանդին խցկել՝ ինչ է թե ազ-
գականիդ կամ ընկերոջդ զա-
վակն է, ինչուս մեզ մոտ է ա-
մեն բայլափոխի: Սակայն աճ-
քող խնդիրն այն է, որ այս Երկ-
րում, մյուս Եվրոպական Երկ-
ների մասին ուրիշները կասեն,
ինչ- որ բան խաթարվել է, չա-
փանիշները թրթռուն են, այլ
ազգերը՝ սեւերը, Պակիստան-
ցիները, ընդհանրապես՝ մոլ-
ուսպմանները, երրորդ աշխարհի
տա ազգերի ներկայացուցիչ-
ները բերել են իրենց բարերը,
եւ Անգլիայում ասիժանարա
բովանդակություն է փոխվել,
բարերում, գրականության եւ
արվեստի մեջ դրիմիշիվի ու
բարձրաձաւակի փիրուն գիծն
է խախսվել... Սպառողն է տար-
բեր, ու էժանագինն ու բարձ-
րարվեստը գնում- խանճպում
են իրար, ինչքան որ կարողացա
ընթանալի իմ կարծատե զննում-
ներում: Թեմաններն են մի տե-
սակ ոչ խորային (Երեխ արդեն
ող աշխարհում է այդպես),
թելադրող են ոչ թե հոգին
լցնող արվեստի եւ գրական
գործերը, այլ օրախնդիրը՝ կնոջ
միայնության, խորականու-
թյան, գենդերային կամ այլ
մանր դահանջնուններ բա-
վարարող արտադրան-
fn:

ԳԵՂԱՄ ԶՅՈՒՐՈՒՄՅԱՆ

Հարցը՝ բարիք, թե՞ չարիք են զերմանի հիջուկային էլեկտրակայանները, ճշտացնեն է ակտիվ բննարկման խնդիր դիտարկվել: ԻնչՓան էլ տարօրինակ համարվի, այս վարել են թե այդ կայանները «ծնած» գիտականները թե հանրությունների ամենատարբեր ներկայացուցիչները, սկսած սիրողական մակարդակով հնչեցրած դատողություններից մինչեւ առարկություն չընդունող, անենայն ճանրաճանանությանը արված, հաշվարկ-հիմնավորումներով:

Ծանրանալով անվանի գիտական ու դեսական գործիչ **Ֆադեյ Սարգսյանի** «Կյանի դասերը» հուշերի գրին, համոզվում են, որ գերակշիւ նարկումների փուլ է առրել նաև ՀՍՍՀ-ում միջուկային էլեկտրակայան ունենալու գործընթացը, երբ ժեղի ընտրույան հարցում խոսվել է անգամ այն խորովի անտառներում տեղակայելու մասին: Զգացեած հմատե՞:

Թե ինչո՞ւ էր մետք ունանց զնահատականներով այդ հրեավոր կառուցքը ԽՄՀՄ հարավային սահմանահատվածի մեր հանրապետությունում կառուցել, երբ առողջակայաններ չկային ՌՍՖՍՀ-ի նույնութեա հարավային անծայրածիր տարածներում, նաեւ միջնասիական հանրապետություններում, հարցերից մեկն է: Խնդիրն այն է, որ Մեծամորի առողջակայանում արտադրված էլեկտրականերգիայի 1-1,3 մլրդ կիլովատժանը կեսգիշերին մոտ հասվածում փոխանցվում էր Ուկրաինա, որը նվազագույն կորուսներով էր հնարավոր իրականացնել մոտակա Ռուսովիկամ Կրասնոդարի մարզերից: Խոսքը բարձրավոր ցանցերում անխուսափելիորեն արձանագրվող կորուսները առավելագույնս նվազեցնելուն է վերաբերվում, որը կարող է հայրու միջինավոր կվածամերի հասմեր: Այս մասին մտորումների տրվեցի ՀՀ կառավարության նախարարներից մեկի այն հայտարարությունիցից հետո, որ Մեծամորի առողջակայանը վերանորոգումից հետո աշխատում է իր հզորության 100 տոկումի համեմ:

Ինչ է ստացվում: Մեծամորի առողջապահության գործող էներգաբլոկի հզորությունը 415.000 կվտժամ է, սարհն էլ 8760 ժամ ունի: Այս թվերի բազմապահումից ստանում ենք 3.6 մլրդ կվտժամ:

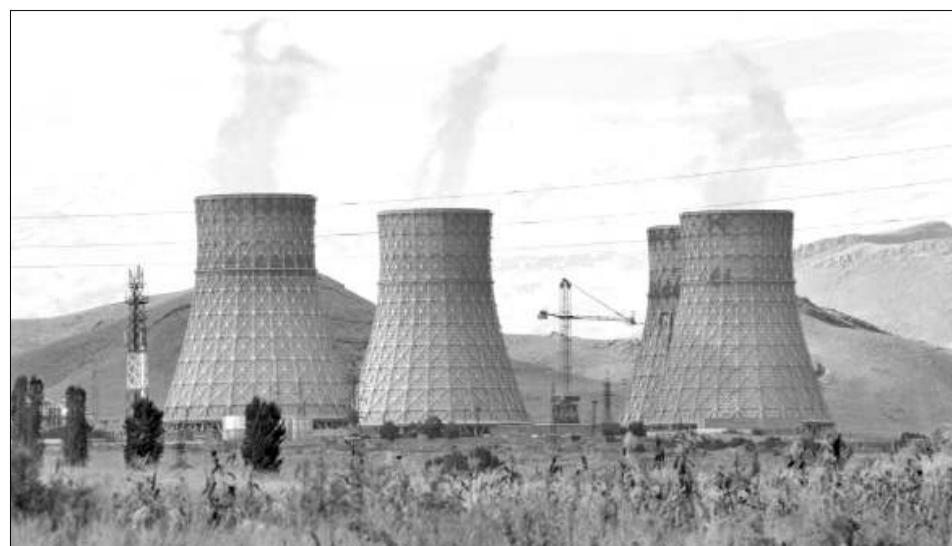
«Տատեսական կատասրովա է, ոչ թե բում»:

Ortgor սրվող սոցիալական խնդիրներին ու չնահանջող գնածին զուգահեռ կառավարությունը «սնտեսական որոշման» մասին է հարորդում:

Հայաստանի սնտեսության մեջ այս տարվա առաջին կիսամյակում գրանցված աճի հետ մեկտեղ դրամափոկ կերպով աճում է նաև աղբատության ցուցանիշը։ Ավելի շատ աղբանի ներնուծող, քան արտահանող Հայաստանում առաջին հիմնական սրբազնան աղբանի ներթի գների նվազում այդպես էլ չարձանագրվեց։ Սա հանգեցրեց գնուողունակության՝ երկնիշ ցուցանիշով նվազման, ինչի ֆոնին սնտեսագետները աղբատության նակարդակի ավելացում էին լավագութեանում։

«Ել ի՞նչ դեմք է անեմ, որ աղքա-
սում: Եթե այն ժամանակ մի փոքր էի-
մասշելի եր, կարող էր մի բան առնեն-
ուի հացի ելք սահմանակից ենթակիցն ինչպէս եղած է»:

ՄԵԺԱՄՆԻ ԱԷԿ-Ի ՓԵԼՈՒՄԵՆ

Ժամ էլեկտրացուցանիշը: Անգամ ժարվա
վա 10 ամիսները աշխատելու դարա-
գայում, որի ընթացքում ժամները կազ-
մում են 7.200 ժամ, ստանում են՝ 3 մլրդ
կվտժամ: Սակայն արի ու ես, որ Մե-
ծամորի առողջապահության համար
տասնամյակներ շարունակ իրակա-
նացնում է տարեկան 2,3-2,4 մլրդ կիլո-
վատժամ էլեկտրաարտադրություն, որը
համարժե՞լ է ԱԵԿ-ի հզորության մոտ 60
տոկոս շահագործման: Սուսավորաբես
այսպիսին է աշխարհի տարբեր երկրնե-
րում առողջապահության շահագործ-
ման կարողունակությունն ըստ այն
նախագծողների, որի գերազանցումը
կարող է խնդրահարուց դաշնալ: Թե
ինչպիսի, այս ճամանակ չի խոսվում,
զանազան ու հաճելի թեմա չէ:

Ինչո՞ւ եմ թող որ լարգ սիրողական
մակարդակով փորձում գրուց ծավա-
լել այս թեմայով։ Պարզ մի դաշտա-
ռով. մեր հանրության որոշակի մասին
մոտ առողմակայանի հզորության շուրջ
դաշտեացումների կաղակցությամբ։
Այս սկսում է այսպիս կոչված կելտու-
թումբ ունենալու շուրջ դատողություն-
ներից մինչեւ էլեկտրաէներգիայի հս-
կայաբանակ արտահանումների մասին
գրուցներով, որտեղ հիմնական փաս-
տարկը Մեծամորի առողմակայանն է։
Բազմից է հիշատակվել, որ ՀՀ-ից էլե-
կտրագիայի արտահանումը կարող է
կազմել մինչեւ 1 մլրդ կվտժամ, առ-
ողմակայան ունեն չեղություն իսկ առաջարկություն։ Այսու չե ասվում որ

ՀԱՄԱԿ լավագույն շրջանում երկրում է-
Լեկտարատադրությունը, ասենք՝ 1985
թվականին, կազմել է 15,7 մլրդ կվա-
ծամ, որից ԱԵԿ-ի բաժինը՝ 5,7 մլրդ
կվածամ (2 էներգաբլոկները միասին),
35 տոկոս: Նկատենք, որ առողջապահութեան
ինք հակայական տարածներ է գրա-
դաւում, որոնք լուսավորվում են, ջե-
ռուցվում, տարվա կտրվածով ծախս-
վող էլեկտրաէներգիայի տանակը հասց-
նելով մի քանի հարյուր միլիոն կվածա-
մերի, գրեթե այսուհի ցուցանիշի, որը
արձանագրվում է ՀՀ-ում ամառային
շրջանի մեկ ամսվա ընթացքում: Այս
ինչու են երկրածից տատրը գերակա-
յությունը տախս, ասենք հիդրոկայան-
ների ժինարարությանը: Դեռևս զնալու
կարիք չկա, հենց թեկուզ մեր հարեւան
Վրաստանը, որտեղ մի քանի տարի ա-
ռաջ մեզանից էին էլիոսանն զնում, հի-
մա մենք ենք նրանցից զնում, երբ մեր
հարեւանները առողջապահ չունեն,
երբեւ չեն էլ խոսում այդ մասին, այս
գերադասեցին հիդրոկայաններ կա-
ռուցել, այդտեղ արտադրվածը ՀՀ բարձ-
րավոլու էլեկտրացանցերի միջոցով ի-
րանին վաճառել:

Լավ օրինակը հարկ է, որ գայթակողից լինի, մենք էլ մեր հնարավորություններն առավելագույնս նորատակային օգտագործեն: Ընդամենը 2-3 տարի առաջ ամենայն հիմնավորումներով խոսվեց Դեբեդ գետի ջրուր թունելի միջոցով Ծնողի հասված հասցնելու ել մինչեւ 75 մուլ հարրության հեռու-

կայան ունենալու մասին: Անգամ խոս եղավ, որ հորատող սարգավորումը կա, դայմանավորվածություն ձեռք է բերվել, բանզի այդ կառուցի դարագայում գիշավորը թունելի փորելն է: Այն կարելի է անգամ ՀՀ բյուջեի հաշվին իրականացնել, բանզի Ժինարդության ժամկետ է Առվել 4-ից 5 տարին: Դիմա Տարօրինակից էլ առավել անհասկանալի լուրջուն է: Գրեթե նույն վիճակն է Մեղրիիկ-1-ի առողջությունը: Դիմանավորաբես ասվեց, որ 75 մզկ հզորության առաջին հիդրոկայանը, ըստ դայմանավորվածության, կառուցելու է իրանական կողմը եւ 15 տարի շահագործելուց հետո տալու է Դայաստանի հանրամետությանը: Դարեւան Երկրի հետ զերմ հարաբերությունների առկայության դարագայում, որի դրստորումներից էր ՀՀ վարչապետի օրեր կայացած այցը Թեհրան, Տարօրինակ է, որ ոչ մի խոս չասվեց հեկ-ի կաղակցությամբ, ուր մնաց խոսվեր «Մեղրիիկ-2»-ի մասին: Մի փաստ էլ հիշեցնեմ Երկու տասնամյակ առաջ ՀՀ անվանի հիդրոշնարարներից մեկի հետ կայացած անձնական գրուցից: Ասաց, որ մինչեւ 80 մզկ հզորության հիդրոկայան կարելի է կառուցել Լոռիիբերդի Տարածում, միայն թե մանրանասն հետազոտական աշխատանքներ է դեմք իրականացնել: Զրուցակից հիմա չկա, բայց կան չէ հիշյալ Տարածի գեղողեզիական բարեկանությունը, ինսուն ջրերը, միշտի չափումները... Պակասում է մասհոգությունը: Խնդիրը փորձ է արվում լուծել արեւային կայանների օգնությամբ, իսկ թե ինչու է անտեսվում հիդրոէներգիական, անհասկանալի է:

08.11.2022 p.

տարի 9 ամիսների հաշվարկով գրանցել է 1.5% անկում, եւ այս անկումն էական ազդեցություն է քողեւ նաեւ

«Միս ընդհանրաբեն չեմ առնում, ու առնեմ հետո մեր դեերին էլ փող չմնա», - ասում է 78-ամյա տիկին **Առնելեակը**, որը ամսական շուրջ 40 հա-

Տարբերակը պահանջում է ասելով՝
«Այս պատճենը պահպանվուի»:

րում 3 հազար դրամով բարձրացրին թռչակն ու նղասը։ Իսկ թե թանկացումների հետեւանոնք բանի՞ այդմիսին 3 հազար դրամով է ավելացել թռչակառուի ու նղասառուի ծախսը, մնաց սպերում, ոչ մեկը դրա մասին չի հիշում»։

Հայաստանցիների գրլանին շարունակաբար հարվածող զնամքը դաշտունական կանխատեսումներով առաջիկայում չի նահանջելու: Եթևանությունների հայտարարած «սնէտսական բունը» բաղադրիչների կողմով է անցնում միամբ:

Երկու տարվա ընթացքում ոչ դարենային աղբանների համախառն գնածքը հասնում է 18 %, ինչը դարենային աղբանների շուկայի ավելի բան 29% թանկացումների հետ միասին իր ուղղակի ազդեցությունն է բողնում մարդասիրական սիճակի մաս:

ՍՈՒՐԵԼ Թ. ՍԱՐԳԱՅԱՆ

mərnΦtunr

Երբ ուժեղ ձիերին արգելվում
է մտնել ձիարշավի դաշտ,
անեն մի ազանակ կարող է
հասնել վերջնակետին...

Ակնաբոն Գերշիլ

Հայաստանի անկախության 1990 թ. օգոստոսի 23-ին ընդունված Հոչակագի դրույթներից ու նորաշակներից, հնչողես նաեւ Կենտրոնից ձերքազավելու եւ ազգի շահերից բխող բաղադրականություն վարելու անհրաժեշտությունից ելնելով՝ Հայոց խորհրդարանի որոշմամբ 1991 թ. սեպտեմբերի 21-ին անցկացվեց անկախության հանրապետության հրավարակությունը՝ անկախության մարտ (վեարկության հրավիմի ունեցողների 94,39 տոկոսը) «այո» ասաց անկախությանը։ Դրա հիման վրա 1991 թ. սեպտեմբերի 23-ին Գերագույն խորհուրդը Հայաստանը հռչակեց անկախ դեռություն։ Այսիսկ, 70-ամյա ընդմիջումից հետո Վերականգնվեց Հայաստանի անկախությունը։ Նոյն թվականին նոր կազմակուրքած հետխորհրդային դեռությունների շարում Թուրքիան ճանաչեց Հայաստանի անկախությունը, ինչպատճենական հարաբերություններ չհաստացեց։

Ավելին, 1993 թ. բայասիսին Թուրքիան Հայաստանին էնքարգու (թեռնարգելիք, որտև բանի արտահանման ու ներմուծության արգելիք սահմանում) հայտարարեց, փակեց ցամաքային սահմանը եւ հարաբերությունների կարգավորման համար Երկու նախնական դայման դրեց՝ ա/ Հայաստանը դեմք է հրաժարվի միջազգային հարթակներում Օսմանյան կայսրությունում հայերի ցեղաստանության ճանաչման փասդ հետապնդելուց եւ թ/ Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության կազմակերպության գործում դեմք է միակողմանի զիոնիզմների գնա: Այդ դահից սկսած ամեն ինչ փոխվեց: Երկրի աշխատանքը ծառացան դժվարագույն դայմաններ, դատերազմ, էներգակիրների չօդություն, սննդի դակաս եւ այլն: Սակայն ԽՍՀՄ կրթական համակարգում մեծացած սերունդն այդ ամենին գիտակցական մուտքում դրսեւուեց եւ փառակվոր հաղթանակ տարավ: Քիմիական դաստիան այդ հաղթանակի արդյուներն էին, որոնց բաղկացուցիչ հիմնական բաղդրիչներն էին՝ հայրենասիրությունը, համեստաբար բարձր ինտելեկտուալ մակարդակը, յուրաքանչյուրի անձնական դատասիսանատվության գիտակցումը, մարդասիրությունը ու միջմանց հանդուրժելը եւ միասնականությունը:

Դեռ սակայն ամեն ինչ գահավիժեց: Փոխվեցին աշխարհընկալման չափորոշիչները, դոլարականաչի դաշտամունքն աղավաղեց մարդկային ու ավանդական բոլոր հիմնադրույթները, մարդկանց ներաշխարհ սկսեց ներարկվել մուրացիկի հոգեկերպածը: «Ես»-ը դարձավ վճռական ու գերհշող: Այնինչ հայտնի իրողություններ, որ արվեստ, գրականության, ինչ պես եւ բաղադրական դաշտում ունեցած դերակատարության, դամական կտրվածիկ իրադարձությունների գնահատման գործում սուլթեկիշվիզմը տեղ չունի: Եթեկա քաղաքին հեղինակությունները իշխանության կրողներն ու հենարանը դարձան: Նրանց սկսեցին ձևական արհեստաձեն հիացական արտահայտություններ, որոնք ըստ էլելքան ոչ մի բան են: Ժամանակը դրանք կարգի-կանի: Որպեստեւ ժամանակն է

Հայոց ազգային ողին անմահ է

ամեն ինչի ամենաանողոք ու ճշմարտացի զնահատողը: Ժամանակն էր, որ իր արժանի տեղութեց Վան Գոգին: Ժամանակն է, որ իր արժանի տեղում դիմի Միհնասին: Ժամանակն է, որ փրկությունը, ծանոթությունը, մերօրյա՝ մեծաբանակ դոլարներով սարված հօչչակը կցրի եւ տակը կրողնի միայն այն, ինչ կա. արժեքավորը: Կվերաթետրվեն նույնիսկ գերեզմաններու...

Դիւռը եմ, խորհրդային տարիներից՝ ի սարքերություն մեր այսօրվա դեռության, գրելով փող աշխատող մարդկանց տեղ էր տվում: Վաս բան չէր, ընդհակառակը: Սակայն նրանց տեղը Պանթեոնը չէ: Եթե Պանթեոնը Կոմիտասի տեղն է, աղա վեցին ժամին մեր արձակագիրներից միակ մարդը, որ Կոմիտասի կողին կարող էր տեղ ունենալ՝ Համայնք Մաքենույանն էր: Մաքենույանը լավ գրող է, տաղանդավոր գրչի մարդ: Բայց, կարծում եմ, էլի մեծ գրող չէր: Որպիտեալ մեծ գրողը Գյորեն է, մեծ գրողը Շոստուևկին է, մեծ գրողը Մարկեսն է, Ֆոլկները, Զամյում... Վիշաճ Սարոյանն էլ մեծ գրող չէր: Մերնցից իրական մեծ էր Նարեկացին, Զարենցը, Թումանյանն ու Թեմեյամը: Բայց արի ու տես, որ մեծագույն եւ հանճարեղ բանասեղծ, անգերազանցելի Զարենցի բայիայված ուկորների տեղն անգամ մինչ օրս չգիտեմ: Էլ ու մնաց, որ Պանթեոնում ամփոփելու հնարավորություն ունենայինք. սա ենք մենք: Իհարկե, իհմնականում միջակություններ ու շարժայիններ բուծող եւ Զարենց գլխատող Սովետը չըռղեց, բայց վճռորոշ մեր գործոնն էր:

Անկախության արշալույսի հետ ե-կան նորերը: Մարմար հավանաբար լավ էին սերտել համապես ծաղկուն երկիրը ավելակ դարձնելու միջոցները (հետո դարձնեց, որ փորձառություն էլ ունեին): Ակսված բեզզրեղելի (ամենաթողության) ցաջնում համատարած թալան իրականացվեց, զարգացած արդյունաբերությամբ՝ խորհրդային Հայաստանը մի այլ կարգի արագ զահավիթեց մինչեւ նախնադարյան ու ֆեոդալական կարգերի անդունդը: Վճռական խոսի իրավունք սացան գեցու (չչիորեմ դասվարժան գյուղացու հետ, նկատ ունեմ բաղդենուն ու չժեսին՝) բաղաբանակ կիրք, բարեկեցիկ ընտանիքների հանդեմ աղամական մեղի դես ի ծնն նախանձ, չարություն, արիմանիկություն ունեցողի բարույթով աղբող տականները, սրիկայության կատարելահմերը: Մարմարեցի բարեկեցի ժարաբառած կամ

իլրա դաշտությոց օսկանգած զալվածք Երեւանը մեջ-մեջ արեցին, բաշխեցին բաժակի ու էգերի ռուերի իրենց ընկերներին:

Դեռ հաջորդեցին արսուրդային «Իվաղադիմակահանդեսի» մեր օրերը: Բոլորին հրահանգվեց դիմակներ կրել ու լինել բացառապես դնչակալներով: Երիտասարդությանն էլ դարսադրեցին կայֆավասի (իրախճանների) թելադրանի, սովետի մատվորականությանն իրեւ արժել դիմարկող դեսությունից սրողի (սրիկայախումբ) հժխանության երկիր վերածած Հայաստանի «Ճարտարապետների» կայֆավաս (իրախճան): Այս ճարտարապետների, որոնն ոսերը դնում են սեղանին, հեռուստացույցը միացնում ել ցույց են տալիս, թե ոնց են իրենց հրահանգները կատարվում, ոնց է հայ ժողովուրդը դարձել չորեք-թարե ունակալակիր ու ոնց է օրիկոն

Կախ վարչախմբի փայտիկի տակ 5000 գոհերի հարազաների կողմին գումագեղ տնօնակատարություն նշում: Ու կարողանում են էն կարգի մարդկանց ուղղմանը լվանալ, որ երթենն հենց գոհերի հարազաներն են ավելի հաճախ ծափահարում: Ասված իմ, ես ուր հասան՝ դահիճը օք գոհի դագաղի վրա ծնողը դեմք դառկի, կուհիները համբուրի, ծափահարի՞: Զգիտեի, որ ցինիկն կարող է նաեւ սահման չունենալ:

Սովորաբար ընդհատակից ավելի հետք է կառավարելը՝ ձեռքերն ավելի ազատ են լինում, իրական կառավարիչները միշտ էլ ընդհատակում են, չեն երեւում, նրանց չեն էլ ճանաչում Նրանց ինչներին է դեմք ճանաչվելը Մեր օրերի՝ ոսկիկանության այս աստիճան ուժեղացնելը, ուժայիններով իշխանություն ղահելը, տարբեր միջոցներով, հատկապես ֆեյերով ճարդկանց վրա հարձակվել-ոչնչացնելը՝ այնքան էլ նորություն չեն: Անկախության առաջին տարիների հատուկ ծեռագիր է, որի միջով արդեն անցել են ու գիտեն՝ ղատնությունն իսկապես կրկնվելու բնույթը ունի: Գիտեն՝ նաև որ 90-ականներին սեղանիկների ու դեռության ունեցվածքի հասվին խիստ գիրացած մեր օրերի բոլոր օլիգարխները եւս ազգակործան խեղափոխության դատուհաս-դերակատարներ են Մի խոսնով, Յայաստանը բաց ափի երկիր է, բավական է մի հայաց, եւ ամեն ինչ դարձ կիսին՝ հ՞նչ, ո՞նց, ո՞րտեղից...

Եսօրվա ֆեյքերի ձեռագիրը դարձյա
90-ականներից ժառանգած ձեռա-
գիրն է՝ բոլոր միջոցներով փակել գի-
տուրյան ու գիտնականի առաջընթացի
ձանապահները (կիսագրագետ զու-
բիները հետև է կառավարել), հարձակ-
վել հեղինակավոր մարդկանց վրա
դիտակավորել, եղ մարդու հետ կառ-
չունեցող ինչ ասես կոյցնել ու հրճվե-
իրենց ստորության հաղթանակով։ Նա-
զարաձեւ իշխանության եկած, կյան-
ում միայն փողոցային կանայք տե-
սած, փողոցի դաստիարակությունը
սացած ու ժամանակին իր թքահ-
տով գյուղացի խեղջուկրակ Համբոյի

Գրքեր Սյունիքի Մարզի գրադարաններին

բայց եւ սի շարժ հասարակական զազ-
մակերդությունների կողմից: Նրանց նախաձեռնությամբ ՀՀ Սյունիքի մարզի Տո-
րումի եւ հարակից գյուղերի գրադարանների ստեղծման եւ համալրման համար
հավաքվել է շուրջ 1000 հաս գիր:

Հարկ է նշել,որ Տորունիի (Նախկինում՝ Ղզըլշաֆակ, Շիլար) գյուղը գտնվում է Սյունիքի մարզի Միսիանի շարածաւցանում, Միսիան բաղադրի մոտ 11 կմ հարավ, Այրիգետի ձախ ափին, ծովի մակարդակից մոտ 1780-1840 մ բարձրության վրա: Հեռավորությունը Կաղամ մարզի Ենունիի ճանապարհով կազմում է մոտ 118 կիլոմետր: Բնակչությունը 2011թվականի մարդահամարի տվյալներով կազմում է 120 մարդ: Սահմանամերձ գյուղ է:

Նախաձեռնությունն անհույս գովելի է: Դուսով եմ, որ նախաձեռնությունը շարունակություն կունենա: Ստեփան ՊԱՊԻԿՅԱՆ

